

Atëfëtan and Yesu ang ÿëgw ko Marëk Lilaya in

Akayëta aņo ro, Marëk ÿëgwëk. Areya reya ko mëne Yesu afakën babi fakënënd bësëxwëra bën, anëcët babi nëcëtënd bangoc bañëñënax baņ gër bela. Yesu er ÿandi baņo bela bën eni kwëta eyeyan edexëm el, xarak ax gi ex na në end becarax bënd baxo rind. Bësëwif bën abarër bani barërënd bamëxwër bamëxwër do bano sëfarand Yesu gër obaxët. Bari bëlëngw bër Bësëwif bën ani ma bana eņo kwëta. Aşala bani şaland ang këni ri eno dawaxën ak. Akey amat sëra këno Yesu do lëxw këno gër Pilat, axiti ar wã bax eno daw mopika në kërëwa an. Ado ga soro ko xali gër ecës, Yesu xorëk ecës el do gë dek bebër ex gë panga ind Eñëñënax bën. Er ex gër akayëta in:

End epemëra ed Şaņ Batis eņ: 1.1-8.

End xobuyi do gë atëy and Yesu eņ: 1.9-13.

End andiyen and Yesu gër ebar ed Galile eņ: 1.14-9.50.

End damana ir Yesu elod gër Galile xali gër Yerusalem eņ: 10.1-52.

End toro do gë ecës ed Yesu eņ: 11.1-15.47.

End okani ond Yesu gër ecës eņ: 16.1-8.

End ang şanayaxën babi Yesu bësëfan bërëxëm eņ: 16.9-20.

End epemëra ed Şaņ Batis eņ

¹ Mondako ÿanak Atëfëtan and Yesu Kërisët, Asëñiŵ ar Kaxanu an. ² Ang ÿëgw ko alawënel Esayi ak: «Nëkod arolawën aram an këmo lëngwalilind gër ngwën exi ñacan fëña in. ³ Mëñj kë xeÿënd gër ladawe:

“Mëxwëtin fëña ir Axwën in!
Debëtin opëña odexëm ok*.”»

⁴ Ata şanayaw ko gër ladawe Şaŋ Batis, ar babi buyind bela an. Afem baxo femënd gër bela eni nëngwët ola orebën ol, ebi buyixën do eni cotaxën eteban ed beñëñëxax bendebën el. ⁵ Bela bën ðek ebar ed Yude el do gë ðek Bëyerusalem bën aye bani yend gër ndexëm ebi buyi polo gër yeß ir Yurëdeŋ and këni fut poyoma beñëñëxax bendexëm aŋ. ⁶ Şaŋ Batis, acud and omban ond gelemba baxo şudand do baxo xapand enar gër edum. Owure babi yambënd do gë dingën ifapuÿ. ⁷ Mondako baxo femërand: «Ar xuca ke panga kë yowënd na. Ado wëno axe ñap ex na me dëngw do me pët ogux od baped bandexëm ok. ⁸ Wëno gë men këmun buyind, barikan mëñj këñun ÿana eñun buyind gë Angoc Amënëk aŋ.»

End xobuyi or Yesu eŋ

⁹ Angwën aŋo, xaniw baxo Yesu gër Nasaret, gër ebar ed Galile, do yow ko na eŋo buyi Şaŋ Batis polo gër Yurëdeŋ. ¹⁰ And baxo şëpëtand aŋ, Yesu wat ko fol orën ol do Angoc Amënëk aŋ ga ko fedaw ang efëxwëte epeşax fo xali lapaxën këŋo. ¹¹ Wëlik oniŵ gër orën: «Wëj ex Asëñiŵ

---

* **1:3** 1.3 Esayi 40.3

aram an! Wëj ex pëlot gër yomb iram do wëno mban ke balënd endey eñ.»

¹² Ataŋ Angoc Amënëk aŋ wëla këno Yesu gër ladawe. ¹³ Fën rix baxo bakey ofëxw onax do Sindan in axacëra baŋo xacërand eŋo naŋët Yesu. Yesu šit gër oŵacar hi baxo do omeleka baŋo rëcarand.

End bësëfan bënax bëŷanar bër Yesu eñ

¹⁴ Yesu baaka ko gër ebar ed Galile and fëra këno Šaŋ Batis aŋ do ko femëraxënd Atëfëtan and Kaxanu aŋ. ¹⁵ Er baxo rend: «Anëka űatëguk owun or Kaxanu ol, nëngwëtin ola orewën ol, kwëtayin Atëfëtan aŋ.»

¹⁶ Akey amat, Yesu ga ko sëfa bëŋa ir anjer and gër Galile in, wat këbi bër gë abinëm, Simon gë Andëre ga këni lapëra gë owën orebën oŋ. Bëšëpët bër oxan ebani. ¹⁷ Ata re ko Yesu: «Wën tëfëgune tan mun di bëbar bër bela.» ¹⁸ Ataŋ seb këni owën orebën oŋ do kwël sëf këno. ¹⁹ Yesu ye ko bëte imbaď, wat këbi bëte polo në ikuluŋ, Šak asëñiŵ ar Sebede, do gë abinëm Šaŋ, ga këni wëxëtëra owën orebën oŋ. ²⁰ Ataŋ ŵac këbi kwël sëf këno. Seb kënebi na Sebede, sëm irebën do gë bëriyenin bën polo gër ikuluŋ.

End ar gë bëyël eñ

²¹ Yesu gë bësëfan bërexëm bën űat këni gër Kafarënowum. Ata yatir akey and eteyëta, Yesu ye ko gër aciŵ acaleya and Bëšëwif, do këbi sëyalirand end Kaxanu eñ. ²² Mban babi šaranënd bër baŋo baxëtënd ang ko sëyalind ak bën gayik gë or gapak baxo yeyanënd.

Osëyali orexëm ol ax mëndër bana gë or bëshalen bërëbën ol. ²³ Ata fedëk yatijo, Ašewif ar gë angoc añëñënax yow bax na gër aciw̃ acaleya aņo. And wat këņo Yesu aņ, ala ajo ŷana ko ko xeŷënd: ²⁴ «Ineŷa këy ŷaland Yesu Ibënasaret? Ba eyëbo nemin nde yow këy? Anang wa nang këme mëne wěj ex Aŷënëk ar xaniwëk gër Kaxanu an!» ²⁵ Ata Yesu xeŷënaxën këņo angoc añëñënax aņ: «Xey wěj cësinal! Canël gër ala ajo!» ²⁶ Angoc añëñënax aņ ŷëngëndëra këno ala ajo, ħerën këno xali do kwël ŷan ko. ²⁷ Dek bër yowëraw bax gër cale yatijo bën ŷarandëra këbi xali xurik. Ata këni wëkarënd: «Ineŷa ex eņo? Osëyali oxaŷax, or gapak nde ħatëņegu këbo? Yama bangoc bañëñënax baņ ga këbi xeŷanënd nde gë panga do këni rind er re ko in!» ²⁸ Ata wëlik oŷac or Yesu ol dëk ebar ed Galile el.

End Yesu do gë bëshëxwëra bëranjëm eņ

²⁹ Ga ŷan këni gër aciw̃ acaleya, Yesu gë ŷak do gë ŷaņ sëfër këni gër iciw̃ ind Simoņ do gë Andëre. ³⁰ Sëk këno aŷaraŷ isoxari ar Simoņ ga šëxw këņo. Fel këno ataņ Yesu. ³¹ Yesu ga sëka këņo, lëk këņo gër ataxan. Ata xoc këņo ataņ acëxwël aņ do xani ko ebi dëba. ³² Genëka ga šëlak eņan eņ, wëlaraw kënebi gër Yesu dëk bëshëxwëra bën do bër gë bëyël bën. ³³ Angol aņ dëk barëreģu këni gër ebët ed iciw̃ ind Simoņ bën. ³⁴ Yesu fakëndëra këbi bëranjëm. Ata ošëxwëra or ex yo bani fakënd. Anëcët necët babi bëte bëyël bëranjëm gër bela, ababi seb na eni yeyan gayik aye nang bano.

End Yesu gër ebar ed Galile eñ

³⁵ Nè ecan ijo, mëd-mëd fo bayi bax ga xani ko Yesu do nacëta ko exo calex. ³⁶ Ata Simon, gë boşandañ këno şalarand. ³⁷ And wat këno añ, re këni: «Bela bën dëk wëj fo këni şaland!» ³⁸ Barikan Yesu yaka këbi: «Yene gër bëngol bënd ler ro, me pemërax end Kaxanu eñ gayik në eño yowaxënëgu këme.» ³⁹ Mondako baxo sëfërand ebar ed Galile el, gër ed ex yo, do baxo femërand end Kaxanu eñ gër faciñ bacaleya. Bëte anëcët babi nęcëtënd bëyël bën gër bela.

End ala ar gë ameyñ eñ

⁴⁰ Akey amat, ar gë ameyñ sëka baño na Yesu. Ga foxi ko, xara këño: «Angëmëne aỹandi yandi ki, axor këy xor eye mënën me pak!» ⁴¹ Ga xaỹënan këño Yesu, hëmba këño do re ko: «Aỹandi yandi ke, mënël!» ⁴² Ameyñ añ şan këño atañ do kwël wën ko. ⁴³ Ata Yesu ga këño xëña, re ko: ⁴⁴ «Cësinalil dë endey eño. Yel exi nëkonëx aşadaxan an. Do diyid şadaxa ir angunëtan in ang re ko Moyis ak, mëñ këni nangëraxën bela bën osede orey ol.» ⁴⁵ Barikan ala ajo, sam ga şapër këni na, yana ko ko reyarand gër ed ko ye yo mëne Yesu fakën këño. Nè eño bayik Yesu abaxo xam na exo ñat në angol wat-wat ir bela. Nè er tëb fo baxo sëlënd do bela bën bebët yo bebët bani xanirawënd, bura-bura eno kacëra.

2

End Yesu do gë aseỹik eñ

¹ Ga rik bakey, Yesu baka ko gër Kafarënwum. Ata nangëra këni bela bën mène anëka bakaw ko gër iciw̃. ² Barërëgu këni bëranjëm nêš gër ebët xali këni nëñërënd. Do Yesu këbi felërand end Kaxanu eŋ. ³ Ata hatëgu këni bela bënax ga lëbiw këno aseÿik. ⁴ Ga šënd këni gër ebët, sëkwän këni eno ŋateli nêš gër Yesu. Sënga këni yaŋ ejur ed aciw̃ and gër ed ebaxo Yesu el, do yëla këno gë ebën el aseÿik an. ⁵ Ga wat ko Yesu mène bela bëjo axwëta xwëta këno, fel këno aseÿik an: «Asëñiw̃ën, wëno anëka seban këmi beñëŋënax bendey beŋ.» ⁶ Ga wël këno bëšalen bër yëpara bax lëf na bën, këni yëlarand: ⁷ «Wëni ala ajo inew̃a ko yeyanaxënd mondako? Në ecir eŋo de Kaxanu! Noÿo wa xorëk eteban ed beñëŋënax el angëmëne ax gi ex na Kaxanu gabat?» ⁸ Ataŋ ga nang ko Yesu gë onden ondexëm oŋ, ang bani yëlarand ak, wëka këbi: «Inew̃a kën yëlaraxënënd mondako gër owëkw orewën? ⁹ Inew̃a saxëk? Mo pel aseÿik an mène anëka seban këmo beñëŋënax bendexëm beŋ nde gë mo pel: “Wëj kanil, ey dëkw ebën edey el do ey maÿi?” ¹⁰ Barikan en nangaxën mène wëno Asëñiw̃ ar ala an ašot šot këme or gapak or mëni tebanënd bela bën bamena bandebën baŋ gër ebar ro, ¹¹ ga re këme wëj aseÿik an, kanil, ey dëkw ebën edey el do ey maÿi!» ¹² Ataŋ xani ko xwiriš aseÿik an, lëkw ko ebën el do kwël šan ko, bela bën dek wat këno do šarandëra këbi xali. Ga këno šëkwa Kaxanu, këni rend: «Awa endey endako rako eŋ, elod ala ax wat na.»

End Yesu do gë Lewi eŋ

¹³ And baka ko Yesu gašëxe gër bënja ir anjer and gër ebar ed Galile aŋ, xetax këno amëxwër atëm and bela. Ata këbi sëyalirand end Kaxanu eŋ. ¹⁴ Ga ħata ko osëyali ol, xani ko na do kwël ko yend. Wat këŋo Lewi, asëñiŵ ar Alëfe, ga yëpa ko gër aciŵ and bësëf bër ŝagale. Fel këŋo: «Wëj, tëfëguye wëno!» Ata xwiriš Lewi, sëf këŋo kwël.

¹⁵ Ga xucak eŋo, Yesu gë bësëfan bërëxëm bën këni yambërand gër iciŵ ind Lewi gë bësëf bër ŝagale bën do gë bëwendëran bëranjëm. Gër enga end bela bëjo mbaŋ ebani bër baŋo sëfënd Yesu bën. ¹⁶ Ga wat këno bësälän bër ebax Ofarisen bën ga këni yambëra gë bësëf bër ŝagale do gë bëwendëran bën, wëka kënebi bësëfan bën: «Asëyali arewën an, inëwa këni yambëraxënënd gë bësëf bër ŝagale do gë bëwendëran bën?» ¹⁷ Ga wël ko Yesu, yaka këbi: «Bëšëxwëra bën kë yend gër ed exo axora, ax gi ex na bëbëngw bën. Mëŋ ex wëno, bela bër kë wëndërand yow këme mëni mac, ax gi ex na bër šenene.»

End etiŵi eŋ

¹⁸ Bësëfan bër Šaŋ Batis bën do gë bër Ofarisen bën asiŵi bani siŵind. Ata akey amat, yow këni gër Yesu do wëka këno: «Bësëfan bër Šaŋ Batis bën do gë bër Ofarisen bën asiŵi këni siŵind. Inëwa bayik ani tiŵixënënd na bërëy bën?» ¹⁹ Ata Yesu yaka këbi: «Asiŵi nde këni siŵind bër këŋo laŋëtënd šambenjar ir kë yërënd bën gër ekana? Ax gi ex na nde gër ga nëka këni

yo gë mën ani kor na eni tiwi? ²⁰ Barikan yafir këni şapër gë icën ino, asiwi këni siwi. ²¹ Këdi kë fişî kaş anjëm akarëk aŋ, ala ax kadënd na gë anjëm angaşax. ²² Bëte gër bamote bakarëk ala cëlënd na ngoy ingaf gayik and ýana eñen aŋ ata kë fëtin, do ngoy in gë bamote baŋ ex nemi. Ax gi ex na nde në bamote bangaşax këni şëlënd ngoy ingaf in?»

End akey and eteyëta eŋ

²³ Yafir akey and eteyëta baxo xucand Yesu në ocënga od gër ed sëg bax bële. Ata bësëfan bërexëm bën këni wişand banjëra baŋ do këni yakënd. ²⁴ Ata Ofariseŋ ok wëka këno Yesu: «Ineŵa këni rixënënd bësëfan bërey bën er bayik ax ñap ex na yafir akey and eteyëta in?» ²⁵ Yaka këbi: «Er ri baxo Dafid ga bot këbi enjo eŋ mën gë bër enga endexëm bën, amëd and ebaxo Abiyatar, aşadaxan alëngw aŋ, wën elod an pën ex na nde? ²⁶ Amëd and ebaxo Abiyatar, aşadaxan alëngw aŋ, ax gi ex na nde Dafid alil lil baxo lëf gër Aciw and Kaxanu yambëgu ko mburu ind ýap këbi eyamb bësadaxan fo in xali şet këbi bër enga endexëm bën?» ²⁷ Ga fiata ko eŋo, baş ko bëte: «Në end ala rixën ko Kaxanu akey and eteyëta aŋ, bari aŋo di ex na ala an në end akey and eteyëta. ²⁸ Mën ex wëno Asëniw ar ala an ex axwën ar akey and eteyëta an.»

3

End Yesu do gë ar gë ataxan ateyik eŋ

¹ Ata ñatëguk akey and eteyëta acëxe, Yesu ye ko gër aciw̃ acaleya, sëk këno ar gë ataxan ateyik. ² Ata bëšalen bën do gë ofariseŋ ok këno sitinalind Yesu ba afakën këno fakën gë akey and eteyëta aŋ eni cotaxën end këno nagašanaxën. ³ Ata Yesu fel këno ar gë ataxan ateyik an: «Kaniw ey kwëša mërëxand ro!» ⁴ Aŋo re ko Yesu: «Ineŋa ŋapëk gë akey and eteyëta aŋ? Edi ed enjekax nde ba edi ed eñëŋenax nde? Epexën and ala nde ba eɗaw̃ ed ala nde?» Barikan bën ɗek šësinara këni yem. ⁵ Ata Yesu nëkon këbi gë oxoŋ fo, aŋo nëngan bana end oŋëkw or farëɗadik orebën eŋ. Fel këno ar gë ataxan ateyik an: «Yënël ataxan aŋ!» Ga yën ko, ataŋ bëngwëk ataxan aŋ. ⁶ Ofariseŋ ok šan këni eni wëlërëx gë od Erod ang këni ri eno ɗaw̃axën Yesu ak.

End etana ed oparëxanda epëxw gë oki eŋ

⁷ Ata Yesu gë bëséfan bërexëm bën ye këni ler gër bëŋa ir anjer. Na barërëgu këni bela bëranjëm ga xaniraw këni elod gër ebar ed Galile, gër ed Yude ⁸ do xali gër angol and Yerusalem. Na fo bani bëte bër xaniraw bax gër ebar ed Idume, ekeg ed yeɓ ir Yurëdeŋ el, xali gër owar or Tir do gë Sidon. Amëxwër aŋo er yow bani gër Yesu ga bani wëlëxënd bëbër baxo rind bën. ⁹ Ata Yesu fel këbi bëséfan bërexëm bën eni təkaliw ikuluŋ exo ñëpaxën polo këdi këno fimelira bela bën. ¹⁰ Enimin, ga babi fakënënd bela bëranjëm bano radëñaxënënd bëšëxwëra bërëmar eno kwixwëtaxën. ¹¹ Bangoc bañëŋenax baŋ, areb banëbi rebënd bela bër lil banëbi bën gër osapar

or Yesu eni keỹaxën: «Yama wëj ga ex nde Asëñiŵ ar Kaxanu an.» ¹² Barikan Yesu mbañ babi xeÿënaxënënd eni teb edeya ed noÿo hi ko el.

¹³ Ata Yesu ye ko yañ në etënd. Wac këbi bër ÿandi baño bën do bën yaka këno. ¹⁴ Yata këbi epëxw gë bëxi eni gi oparëxanda odexëm eno ðañëtarand do ebi ðawëndërand ¹⁵ eni pemërand endexëm eñ do enëbi nëcëtënd bëyël bën gër bela gë panga ind yël këbi in. ¹⁶ Bër yata babi bën ebani: Simoñ ir nëngwët baño Piyer, ¹⁷ Şak gë Şañ, asëñiŵ ar Sebede, do gë abinëm Şañ. Bën nëngwët babi oŵac ol: «Bëwanerëges» mëne ngëñ Bër ang ekëman. ¹⁸ Na fo bani bëte: Andëre gë Filip, gë Barëtelemi, gë Maco, gë Toma, gë Şak asëñiŵ ar Alëfe, gë Tade, gë Simoñ, aŵer an, ¹⁹ do gë Yuda Isëkariyot, ar lëxw baño Yesu an.

End emenan ed Angoc Amënëk eñ

²⁰ And ŵaÿi këni gër iciŵ añ, bela bën barërëgu këni gaşëxe xali hi këni amëxwër atëm. Yesu gë odexëm ani cot bana amëd and këni ÿëpa eni yambëraxën. ²¹ Ga wël këni endey eño bërëxëm bën, yow këni eno tëra gayikako bani yëland mëne: oşen ÿanar këni. ²² Ata bëşalen bër xaniw bax gër Yerusalem bën re këni: «Yama Ÿëngëtir, emun end bëyël eñ ga lil këño nde. Gë panga indexëm in këbi nëcëtënd bëyël bën gër bela.» ²³ Ata Yesu ŵac këbi ebi pelëra gë bapënëtal baño do ko rend: «Mondake hik endey eño? Sindan nde këño

wãÿënd Sindan? ²⁴ Angëmëne bër ebar ebat eni merënd, ax gi ex na nde ebar edebën el ašapër kë šapër? ²⁵ Bëte angëmëne bër ekun ebat eni merënd, ax gi ex na nde ekun elo ayëcar kë yëcar? ²⁶ Awa angëmëne Sindan ebi merelind bër ex gër owun orexëm bën, alati ko lati. Owun orexëm ol ašapër kë šapër do ex kwët endexëm eŋ! ²⁷ Ala ax kor na exo d'il në iciw' ind ar gë ojaŵ do eŋo kandëra napul irexëm in. Afo eŋo bon pere, do eŋo kap aye exo yëcaxën iciw' indexëm iŋ! ²⁸ Dal in këmun felënd, Kaxanu aseban ko sebanënd beñëŋenax beŋ do gë ocir od šir këno yo! ²⁹ Barikan ar këno šir Angoc Amënëk an, eteban axo cot na: Gayik anëka ri ko amena and din ir din aŋ.» ³⁰ Ga bani rend mëne gë angoc añëŋenax hi ko yeyanaxën baxo mondako Yesu.

End bobinëm bor Yesu do gë nëm eŋ

³¹ Ata na gër ed bani yeyandëra mondako, ŋatëgu këni bobinëm bor Yesu do gë nëm. Ga xwëšaw këni fac, lawën këno ala eŋo macëgu. ³² Bon yëmb bani bër xeta bano lëf gër aciw' bën. Ga yëpara këni jey, lilëgu ko ar lawënëgu bano an, re ko: «Yakalëbi fac norix gë bobinëx, ga këni šaland!» ³³ Yaka këno: «Noŷo ngwa ex nëma do nobën ex bëmaÿe bëndam bëŋ?» ³⁴ Ga nëkon këbi bër xeta baŋo bën, re ko: «Nëkodëbi nëma do gë bëmaÿe bëndam bëŋ. ³⁵ Ar kë rind er yandi këno Kaxanu an, ajo ex abaÿe do gë nëma.»

4

End apënëtal and ar oned eŋ

¹ Ata Yesu këbi sëyalirand gaşëxe end Kaxanu eñ gër bëña ir anjer and Galile. Ga xeta këno amëxwër atëm, Yesu fëra ko polo në ikuluñ do ýëpa ko. Bela bën ðek xwëşara këni gër ebar, gër bëña. ² Ata ga këbi sëyalira gë bapënëtal, nëka ko mbañ. Er baxo rend: ³ «Baxëtin end ala ar nëca bax oned gër oşënga orexëm eñ. ⁴ Ga ko yiş enedfa eñ, mar lapak gër fëña. Ata yow këni oşël ol, hël këni ðek. ⁵ Mar lapak bëte gër aparëfac, gër ed ax ñëmb bana obar, lëgëk atañ gayik ax tiw̃ bana. ⁶ And fëtëk oyat añ, ñayëk ðek gayik gë odëmbët këm hi bax. ⁷ Mar lapak bëte şit në acëc and gë odëmbën. And lëgëk añ odëmbën ok xëşak, ata sëkwanëk ex dëw̃. ⁸ Barikan mar lapak bëte gër ebar ejekax. Ga lëgëk, rafëk, do rëw̃ëk bon: enjëlir emat ofëxw osas, eño ofëxw ocongebat do eño keme.» ⁹ Ga ñata ko Yesu apënëtal año, re ko: «Awa ar gë anëf an, wëlël exo eño.»

¹⁰ And şapër këni bëla añ, bayi këni Yesu gë oparëxanda epëxw gë oki odexëm ok. Ata wëka këno: «Inecëñ këy sëyalixënënd gë bapënëtal?» ¹¹ Yesu yaka këbi: «Wën fo yël këñun Kaxanu, en nang end ðal end şonayak end owun orexëm eñ. Bër fac bën gë bapënëtal fo këni ýana eni wëlënd. ¹² Mëñ ex ado eni nëkonënd aye, ani wat na. Ado eni wëlënd, abi pëni na, këdi këni nëngwët ola orebën ol do ebi teban Kaxanu»[☆]. ¹³ Ata re ko bëte Yesu: «Angëmëne wën añun pëni ex na apënëtal año, mondake këñun fëni ðek bacëxe bañ?»

☆ **4:12** 4.12 Esayi 6.9-10

14 «Aned an kë nefënd eyeyan ed Kaxanu el.
 15 Fëña ir gër ed lapak enedfa in ex bela bër sam
 eni wël eyeyan elo, atanj Sindan exo yow exo
 dëxët dek gër owëkw orebën. 16 Bëte aparëfac
 anj ex bela bër sam eni wël eyeyan ed Kaxanu
 el, gë onënga fo eni ma. 17 Bari ani gi ex na gë
 odëmbët, gogo nde ebi yepan. And këbi šopara
 anj, ba enëbi cëndën në end eyeyan elo enj, ebi
 cena xali eni d'ap caw. 18 Bëte odëmbën ok ex
 bër sam eni wël eyeyan ed Kaxanu el, 19 eni teb
 ocëmu od aniyen ok, gë oñandi od napul ok, do
 gë oñandi od eman ok ex këša xali ex tëkwan
 ebi nëngwët in. 20 Do ebar ejekax el ex bela bër
 sam eni wël eyeyan ed Kaxanu bën, eni ma ebi
 nëngwët do ex cënar gër owëkw orebën: emat
 ex dëw ofëxw osas, eno ofëxw ocongebat, do eno
 keme.»

End apënëtal and lambo enj

21 Yesu ga ñata ko apënëtal anjo, wëka këbi
 bër baño baxët bën: «Lambo ir fëtën këni in,
 aňob nde këni ñobënd gë enëp? Axwët nde
 këni xwëtënd dila në angaw? Ax gi ex na nde
 në er yanj këni xawënd? 22 Mënj ex, er hi bax
 yo watërëxe in, awati kë wati. Er hi bax yo
 ešon-con in, ašana kë šanaya goyat gër angoben!
 23 Awa ar gë anëf an wëlël exo eno!» 24 Baš ko
 bëte: «Balëkënalijindën end kën wëlënd enj. Gë
 acariya and kënebi sëyinënd bela anj fo kënjun
 wäšën wën bëte, ado sëf enjun tënd motënd.
 25 Ar wäk eyeyan elo an, Kaxanu abašën këno
 bašën owël ol. Bari ar ñepëk an, yowëy anjo pëni
 na.»

End apënëtal and eneda end kë lëgënd gë andexëm eŋ

²⁶ Yesu šom ko bëte: «Owun or Kaxanu ol er wëndërek gë end ala ar kë yišënd eneda gër ošënga orexëm fo. ²⁷ Këŋo rašënd nde ba këŋo ferënd nde, hik gëmëd hik goyat, eneda eŋ alëg kë lëg ex daf xarak mëŋ axwën an axo nang na ba mondake. ²⁸ Ebar el dëŋ këŋo rëca ex dëg ang ondës fo, ex daf bële in xali ex neg do ex can, banjëra baŋ ex dëw̄ aye. ²⁹ Do and kë sëg aŋ, eni ŋaš gë xorom in and kë ħat ekanara ed beneda aŋ.» ³⁰ Wëka këbi bëte Yesu: «Gë ine këne wätinaliye owun or Kaxanu ol, gë apënëtal and fe?» ³¹ Yaka ko mëŋ fo: «Ang enjëliir end atëx and mutarëd fo hik. Dek beneda bënd ex gër ebar ro beŋ, enjëliir eŋo xurik ex ba. ³² Barikan and këni ned do ex dëg aŋ, ata kë rafënd nëmëc dek bebëlëg bebër ex gër andëda bën. Benini beŋ ex derëra xali ošël or gër orën ol eni yëlëra yaŋ.»

³³ Ata Yesu gë bapënëtal baŋo sëfëtan babi end Kaxanu eŋ bela bën ang këni xor ebi pëni ak. ³⁴ Ababi sëyali na gë bapënëtal këm. Barikan and këni hi gë bësëfan bërëxëm fo aŋ babi faÿënënd dek.

End Yesu do gë ekoc etëm eŋ

³⁵ Ata kwël yatijo fo, and genëka aŋ, Yesu fel këbi odexëm: «Kegëtane anjer aŋ.» ³⁶ Ga fela këbi amëxwër aŋ, bësëfan bën wëla këno Yesu gë ikuluŋ ind gër ed ÿëpa baxo in. Na fo bax bëte bëkuluŋ bëcëxe bëndanjëm. ³⁷ And hi këni Yesu gë bësëfan bën gër ngu aŋ, ħatëguk angoc

etëm. Men oŋ kë xaninënd bomeŋ bomeŋ xali kë rëmbayand ikuluŋ in. ³⁸ Barikan Yesu mëŋ yem këŋo rašënd gër epoy ed kuluŋ gër akwëtaya and gaf. Ata exo nëngëtaxën in, bësëfan bën xeÿ këni šor: «Asëyali, doro këne nemiye. Wëj axi bal ex na nde?» ³⁹ Ga nëngëta ko na, xeÿan ko ekoc el gë anjer aŋ: «Xey wën, cësinayin!» Ataŋ sebëk ekoc el do anjer aŋ bëte ÿëmëk ataŋ. ⁴⁰ Wëka këbi Yesu bësëfan bën: «Oko inewã yëdaraxën kën go? Ba wën xali gërëgako ane kwëta ex na nde?» ⁴¹ Aŋo yëdara këni kaš-kaš xali do këni wëkarënd: «Noÿo ngwa ex ala ajo? Ekoc el do gë anjer aŋ aŵã kë wãnd er ko re in?»

5

End ar gë bangoc bañëŋënax eŋ

¹ Yesu gë bësëfan bërëxëm bën, ga xegëta këni anjer aŋ, ñat këni gër ebar ed Bëšerasa. ² Ataŋ ga šëpëta ko Yesu gër ikuluŋ, šanëgu ko pëlët gër oñeg, ala ar gë bangoc bañëŋënax do ko yend aped-fed. ³ Gër oñeg lëg baxo do ala baŋo xor na eno pokëra gë gweyele-gweyele. ⁴ Band mar abon bano bonënd eno pokëra gër otaxan do gër osapar gë gweyele-gweyele. Barikan mëŋ dek baxo xotënd exo nëtëra dëng-dëng odun ok. Ala ax cot bana ojaŵ od eŋo bonaxën ok. ⁵ Er baxo xeÿërand cis wec gër banapëra band gër osënd. Asembaÿënaya baxo sembaÿënyand eman eŋ gë oxaÿ. ⁶ Sam ga watëgu këŋo Yesu caw, hër ko aped-fed do foxi ko gër lëngw irexëm. ⁷ Xeÿ ko: «Inewã ÿandi ki gër ndam Yesu, wëj Asëñiŵ ar Ar-hik-yaŋ gër orën an? Këla gër

ow̃ac or Kaxanu, këreye narën na!» ⁸ Baxo xeŷaxënënd mondako, awël baŋo wëlënd Yesu ga ko re: «Wën bangoc bañëñënax, canin gër ala ajo!» ⁹ Ata Yesu wëka këŋo: «Mondake këni w̃acënd?» Yaka ko: Wëno «Benga sir-sir» këne w̃acënd gayik bangoc bandanjëm hi këmi. ¹⁰ Ata bangoc bañëñënax baŋo këno xarand Yesu kërebi ŋw̃aỹ na caw, ga xey këbi eni ŋawëta ebar ed Ŝerasa el. ¹¹ Xarak ler gër etënd gër ed hi bani na, bambëxwëbëxw banëbi xadacërand na. ¹² Ata ga wat kënebi, bangoc bañëñënax baŋ xara këno Yesu: «Cëñëtalëbo mëni dil bambëxwëbëxw baŋo!» ¹³ Ata w̃a ko Yesu. Na bangoc bañëñënax baŋ ga ŝan këni gër ala, lil kënebi bambëxwëbëxw baŋ. Do ang hi bani gër ed kwëre kwëre ak, yëkëta këni gë ongër fo, lapayax këni gër anjer ðek kece in, noŷelira këbi ðek. Er hi bani në bambëxwëbëxw owëli oki. ¹⁴ Ga ŝapër këni bëxadac bën, hërëra këni bëjo gër angol, bëjo gër ocënga. Reyarax këni end wat bani eŋ. Ata w̃araraw këni bëla bën, bura-bura gër onang. ¹⁵ Ga ñat këni gër ed ebaxo Yesu, wat këno ar gë bëyël ar benga benga an, ga yëpa ko gë banjëm baŋ. Nang këni mëne aye dëŋ baka këno onden oŋ. Yëdara këni xali xurik. ¹⁶ Bër wat bax ðek er ri baxo Yesu bën reya këni end ar gë bëyël eŋ, do gë end bambëxwëbëxw eŋ. ¹⁷ Ata yana këni këno xarand Yesu exo dëxëta na gër ebar edebën. ¹⁸ Ga ko baka Yesu polo gër ikuluŋ, ar ebax gë bëyël an wëka këŋo: «Aw̃a nde këy w̃a me gi ar enga endey?» ¹⁹ Ga ñëp ko Yesu, yaka këŋo: «Maŷil gër ndewën,

gër iciw̃ indey. Tëfëtanëxëyëbi ðek er rin ki Axwën Kaxanu in, do ang xaÿënan këŋo wëj ak.»
²⁰ Ata ala ajo w̃aÿi ko do ko femëraxënd end Yesu eŋ gër Bangolepëxw. Areyara baxo reyarand ðek er rin baŋo Yesu in. Do bêla bêñ ðek babi ŝarandërand endey eŋo.

End endënaw̃ ecësëk do gë end asoxari ašëxwëra eŋ

²¹ Yesu xegëtaŋ ko amaka baka gë ikuluŋ in. Barëreŋu këni gašëxe bêla bêñ gër bêŋa ir anjer.

²² Hatëgu ko na ar bano w̃acënd Yayëros, alëngw ar aciw̃ acaleya an, lapaya ko gër osapar or Yesu ²³ do ko rend: «Asëyali, ðam ex exo koti endënaw̃ endam eŋ, axara xara këmi, yeye eyo kwëtan otaxan ok exo pakaxën do exo ðiyaxën.»

²⁴ Yesu sëfër këni kwël gë Yayëros. Enga end bêla eŋ këñëbi sëfand do këno fimelirand Yesu.

²⁵ Xarak asoxari ar baŋo yexayaxënënd ošat elod bêniy epëxw gë bêki ebaxëna gër enga eŋo. ²⁶ Mbaŋ soro baxo gër otaxan od bêxora bêranjëm, do faÿ baxo ðek napul irexëm in gër oxora, bari axo pak bana. Ado aŋo hi baŋo kaš-kaš ošëxwëra ol.

²⁷ Ga wël ko mëne Yesu kë xucand, nëfënëfa ko xali sëkën këŋo, do xwixwëta ko acud andexëm aŋ. ²⁸ Er yëla baxo mëne ga xaÿ xaÿ këŋo exo kwixwëta banjëm bandexëm baŋ ata ko fak. ²⁹ Sam ga xwixwëta këŋo, ošat oŋ sebëk ataŋ ecan el. Nang ko gër eman endexëm mëne afak dëŋ fak ko. ³⁰ Yesu nang ko mëne panga indexëm ŝanëk na. Ata xwëša ko mërëxand gër amëxwër. Nëkona ko gand epoy do wëka ko: «Noÿo xwixwëtak

banjëm bandam baŋ?» ³¹ Yaka këni bësëfan bën: «Oko, këyëbi watënd bela bën ga këni fimelirand nde këy wëkand noÿo xwixwëta ki?» ³² Barikan mëŋ kwël këŋo ŝaland ar ri bax eŋo an. ³³ Ata asoxari an këŋo rëgënënd anjiÿ aŋ, ga nang ko er hi baŋo in. Wara ko lapaya ko gër osapar or Yesu do reya ko dek d'al in. ³⁴ Barikan Yesu re ko: «Awël nde abiwën, ga xwëta këye fakaxën këy. Maÿil gë emëkw eyemax do pakël ošëxwëra orey ol.»

³⁵ Ga ko yeyan mondako baya baxo Yesu ga ñatëgu këni bela bër hiw bax gër iciw ind alëngw ar aciw acaleya an. Re këni: «Awa anëka xor këŋo endënaw endey eŋ! Ine këyo soroli mama Asëyali an?» ³⁶ Barikan ado ga wël baxo eyeyan elo, Yesu fel këŋo alëngw ar aciw acaleya an: «Kërey yëdara na ngëŋ, kwëtale mondako dëŋ.» ³⁷ Gabatak axo ma bana eŋo d'añëta gër iciw ind Yayëros angëmëne ax gi ex na Piyer, gë Ŝak do gë Ŝaŋ, abinëm ar Ŝak. ³⁸ Ga ñat këni gër iciw ind alëngw ar aciw acaleya, Yesu wat këbi bela bën ga këni renitara axeyënd mbaŋ. ³⁹ And lil ko aŋ, wëka këbi: «Ine kën šëšësinënd go? Ineŵa otes od go ok? Itox in araš fo raš këŋo, axo cës ex na.» ⁴⁰ Ata ga wël këno, ŷana këni këno wërëyand. Yesu necët këbi dek ang ebani ak. Ga wac këbi nëm gë sëm ir endënaw do gë bësëfan bër laŋëta baŋo bën, lil këni gër ed xwët bano itox. ⁴¹ Ata Yesu lëk këŋo itox in gër ataxan, re ko: «Talita kumi», mëne ngëŋ: Endënaw kanil, ga re këme! ⁴² Ataŋ kwengweremët endënaw eŋ, xwëša ko ceg do ko yëtënd, anëka sëk baŋo

bëniy epëxw gë bëki. Bër wat bax eno bën sêg këbi benjêw bej ga xurik așaran in. ⁴³ Yesu xëņara këbi aye bëxwën endënaw eni cësinali endey eno. Fel këbi eno yël er ko yamb in.

6

End Yesu gër Nasaret enj

¹ Ata Yesu xani ko na, wãyi ko kwël gër Nasaret, gër ed raf ko. Sëfër këni gë bësëfan bërexëm bën. ² And ñatëguk akey and eteyëta aņ, ye ko këbi sëyalirand gër aciw acaleya. Dek yëmb bani bër obaxët bën, do ga këbi șarandëra këni wëkarënd: «Feye wa șotëgu ko eno? Orenik or mondake wa șot ko? Do mondake ko rind becarax bendako rako bej gë otaxan odexëm ok? ³ Ax gi ex na nde mëņ ex afika ar otëx an, asëñiw ar Mari an? Ax gi ex na nde bobinëm ex Șak gë Yose, gë Yud do gë Simonj? Do bëbinëm bëtoxari bej cëņ, ax gi ex na nde gër ndebi ro dëņ exëni?» Ata në eno babi ñëpëgënanaxënënd endexëm enj. ⁴ Ata yaka këbi Yesu: «Alawënel ar Kaxanu an, gër angol andexëm fo këno yafënd, ado dek dek in gër bërexëm do gë bër ekun ebat gë mëņ bën.» ⁵ Ata ecarax gematak aņo mëndan bana exo di na. Bësëxwëra bëfënëpëne fo fakën babi ga ñëmbara këbi. ⁶ Mondako șaran baņo Yesu end oņëpëgënan odebën enj.

End olawën or bësëfan epëxw gë bëxi enj

Ata Yesu ko sëfërand bëngol bënd ler gër Nasaret bej ebi tëyalirax. ⁷ Wac këbi bësëfan

epëxw gë bëxi bën, lawën këbi eni ye bëxi bëxi sam ga yël këbi panga ind enëbi nëcëtaxënënd bangoc bañëñënax inj. ⁸ Fel këbi bëte eni mëlayand oşët fo do këreni mëland na: ax gi ex na eyamb-yamb, ax gi ex na ambaß, ax gi ex na kodî gër bëmboto. ⁹ Barikan eni pedand bapedf band xalanj, bëte këreni cudand na bacudf baki. ¹⁰ Afel fel babi bëte: «Gër iciw ind kën hat, bayiyindën na xali yatir kën xuca. ¹¹ Bëte angëmëne en nat në angol, do bela bën eni nöp enun kwëtaya in ba eni nöp enun baxët in, pëxwëcayin obar od lëkak gër osapar orewën ok en kucaxën. Obar oko ex osede or këbi şëndën bela bëjo.» ¹² Ga ye këni bëşëfan bën, femërax këni gër bela end eni nëngwët aniyan andebën eñ. ¹³ Nęcët kënebi bëyël bëranjëm gër bela. Bëte bëşëxwëra bëranjëm banëbi nëmërand ogu, do bani fakënd.

End ecës ed Şaş Batis eñ

¹⁴ Erod, emun eñ, wël bax er baxo rind Yesu in gayik oşac or Yesu ol mongwëli wëli bax. Bërëmar are bani rend mëne Şaş Batis, ar babi buyind bela an xaniwëk gër ecës, mëñ şotaxën ko panga ind ko rixënënd becarax inj. ¹⁵ Na fo bani bër bax rend mëne alaşënel Eli xaniwëk gër ecës. Na fo bani bëte bër bax rend mëne alaşënel ar Kaxanu aßat, ang ebani akarëk ak, xaniwëk. ¹⁶ Barikan, Erod ga wël ko beño def, re ko: «Yama Şaş Batis ir fodëtën bamo gaf ga xaniwëk nde gër ecës.» ¹⁷ Erod mëñ dëñ re bax eno tëra Şaş Batis do eno pokëra gë gweyele-gweyele lëf gër epëra gayik anöp nöp baño ga

watar bani gë Erojad, alindawñ ar abinëm Filip an. ¹⁸ Enimin, Şaş Batis mondako baño fëlend Erod: «Ax ñap ex na eyo kan abinëx asoxari arexëm an.» ¹⁹ Ata Erojad mban şus baño Şaş Batis do ýandi baño eno d'awñ, bari abaxo xor na. ²⁰ Ado Erod ayëda baño yëdand Şaş Batis ga nang baxo mëne ala ar şenene ex, awñëk ex. Mëñ bayik abano seb na eno dixëra. Dek baxo şëndënd and këno wël an xarak anëngan dëñ baño nënganënd obaxët ol. ²¹ Ata Erod ri ko ofëna or ekwitaxën ed akey and rëw këno. Wac këbi gër ñambëran bëlëngw bën do gë bemun bend ocorođa beñ, ebar ed Galile el dek. ²² Ga lilëgu ko abiwñ ar Erojad gër ed ýëpara bani, wñan ko xali nëngan këbi Erod gë bër wacëraw babi gër ofëna bën. Ata Erod, emun eñ, fel këno endënañ eñ: «Mëkale er ýandi ki yo, wëno ayël këmi yël.» ²³ Ga yaşar ko baş ko: «Er këye xara yo ayël këmi yël, ado ex gido mi cet ja mërëxand ebar ed gër ed wun ko ro el.» ²⁴ Ata şan ko endënañ eñ, wëkaw këno nëm Erojad: «Ineña këmo xara emun eñ?» Yaka këno: «Karalo gaf ir Şaş Batis in, ar këbi buyind bela an.» ²⁵ Ga wërëşëtaw ko aýand lëf gër ed exo emun, xara këno: «Er ýandi ke eye yëlëgu gërëgako gaf ir Şaş Batis in polo në inëp.» ²⁶ Ata emun eñ hi këno këñ gër emëkw, şena këno. Barikan ga yaşar baxo xali wël këno bër ofëna bën, ax mënd bana eño d'ëc endënañ eñ er xara ko in. ²⁷ Emun eñ lawën këno atan anëkona arexëm abat exo mëlawa gaf ir Şaş Batis in. ²⁸ Ye ko, fodëtëgu ko

gaf ir Şaş Batis in gër ed fëra bano do wëlaw ko nê inëp. Fëxwën këŋo endënañ eŋ. Endënañ eŋ şena ko yëlëx këŋo nëm. ²⁹ Bësëfan bër Şaş Batis bën ga wël këni endey eŋo, yen këni eman endexëm eŋ gër epëra do wëxëta këno nê yëg.

End eñëmbën ed eyamb yamb eŋ

³⁰ Oparëxanda ok ga bakaraw këni gër Yesu, reya këni ðek bebër riw bani bën do gë ðek end sëyaliraw banëbi bela eŋ. ³¹ Ata yaka këbi Yesu: «Awa yowën ene nacëtaye nê er tëb en teyëtax təkër!» Mbaŋ ebani bela bër xeta babi bën: bëjo këni yend bëjo këni ŋatëgund, ax mënd bana ang këni yambëra ak. ³² Yesu gë bësëfan bën fëra këni polo nê ikuluŋ eni nacëtaxën. ³³ Ata bela bëranjëm wat kënebi ga këni ye, xwita kënebi. Do angol and ex yo bani xanirawënd eni ye olëngët, gogo nde ga ŋatët këni. ³⁴ And bani şëpëtand gër ikuluŋ aŋ, Yesu wat këbi bela ga barërëgu këni xali hi këni amëxwër atëm. Aŋo xaÿënan këŋo xali gayik er hi bani ang opeÿ od gë axadac këm fo. Na sëyalira babi bebëranjëm xali nəkak. ³⁵ Ga kë xwëyar bësëfan bërëxëm bën sëka këno Yesu do re këni: «Asëyali, ro gër ed hi këne apuÿ ex do anëka wëdëk eñan eŋ. ³⁶ Pelalëbi bela bën eni capërëra gër ocënga, ed bëñëpa el, do gër bëngol bënd ler ro eni yëcërax er këni yamb in.» ³⁷ Barikan mënŋ yaka këbi: «Yëlinëbi wën dëŋ er këni yamb in!» Yaka këno: «Ba mi ye mi yëcëgu mburu nê batama okeme oki band kodî nde, mëni dëbaxën ðek ako?» ³⁸ Ata wëka ko Yesu: «Bamburu banjëgwe wa lëkaya kën? Yeyin en nangëgu!» And wëkaraw

këni aŋ, yaka këno: «Bamburu banjo do gë oxan oxi.» ³⁹ Aŋo re ko enëbi pel bela bën dëk eni ñëpara bëmëxwër bëmëxwër gër ondës ocëkët. ⁴⁰ Ata yëpara këni bëmëxwër bënd mar bela keme, bëŋo ofëxw oco. ⁴¹ Yesu ga wëd ko bamburu banjo baŋ do gë oxan oxi ol, xeŋa ko orën ol do šëkwa këŋo Kaxanu. Ga xwët ko, hëbëndër ko bamburu baŋ do yël këbi bësëfan bën eni cet. Bëte mondako fo šet babi oxan ol xali šot këni bën dëk ang yëmb bani ak. ⁴² Na yambëra këni xali wëd këni bën dëk. ⁴³ Ata bar këni bësëfan bën bakange epëxw gë baki bacaxaken band mburu ind bayëta bax baŋ do gë oxan ol. ⁴⁴ Bër lëba babi Yesu bën er ebani, bësöšan bën fo, owëli oco.

End Yesu gër men eŋ

⁴⁵ Ataŋ ga xucak eŋo, Yesu nëyali këbi bësëfan bërëxëm bën eni dëngwa gë ikuluŋ in ekeg ed anjer, gër Betësayida do mëŋ bayi ko na ebi pela bela bën. ⁴⁶ And fela këbi aŋ, ye ko yaŋ në etënd exo calex. ⁴⁷ Ga šëlak eñan eŋ, bësëfan bën ñat këni gë ikuluŋ in mërëxand ir anjer xarak ekeg elo bayiw baxo Yesu gër ebar. ⁴⁸ Wat këbi bësëfan bën ga šopa këbi ewac el gayik aped-fed gë ekoc etëm bani xasënd gë ikuluŋ in. Emëd ekarëk el, Yesu këbi sëfand do ko wëñënd yaŋ gër men ang gër ebar fo. Ga sëk këbi, yandi këŋo ebi cand. ⁴⁹ And wat këno ga ko wëñëta yaŋ gër men aŋ, bësëfan bën yëla këni mène oñey ex, ax gi ex na mëŋ. Ata ses këni šor. ⁵⁰ Ga këno nëkon, bën dëk šëg këbi benjëw beŋ. Ataŋ yeyaneli këbi Yesu: «Kapinayin! Wëno ex, këren yëdara

na.» ⁵¹ And hi ko polo gër ikuluᅇ aᅇ, xucak ekoc el. Ata bësëfan bën ðek şaran babi endexëm eᅇ. ⁵² Gayikwa ŷoweŷ abi pëni bana ecarax end mburu eᅇ: ga fod babi.

End epakën ed bësëxwëra gër ebar ed Genesaret eᅇ

⁵³ Ga xegëta këni anjer aᅇ, ĥat këni gër ebar ed Genesaret. ⁵⁴ And şëpëta këni gër ikuluᅇ aᅇ, bela bën xwita këno ataᅇ Yesu. ⁵⁵ Ata ŵara këni enëbi mëlraw bësëxwëra bën monëbi gër banakaya bandebën. Motëfelira bano sëfelirand Yesu gand ed ko ye yo. ⁵⁶ Gër ed ko lil yo, hik ingol, hik angol atëm, hik oşënga, tar fëña in banëbi xwëtënd bësëxwëra bën do bano xarand ebi teb eni kwixwëta ndakanᅇ ambana and acudᅇ andexëm aᅇ. Do ðek bër baᅇo xwixwëtand bën afak bani fakënd.

7

End bapela band bëxarëk eᅇ

¹ Akey amat, Ofariseᅇ do gë bësälän yow bax gër Yesu ga xaniw këni gër Yerusalem. ² Ata wat kënebi bësëfan bërexëm bërëmar ga xoba këni gër eyambëran gë otaxan obuyaraxik, mène ngëᅇ nebarëxe. ³ Xarak Ofariseᅇ ok do gë Bësëwif bën ðek abani yambëra na nebarëxe şenene otaxan ok, ang rëp bax gër bapela band bëxarëk bërebën ak. ⁴ Angëmëne në akwëndaya and gër angol ye bani, and këni ŵaŷi gër iciwᅇ aᅇ din bani nebarand aye eni yambëraxën. Bëte mbaᅇ e ebox bënd akarëk bënd bani fëbënd beᅇ: eneb ed onëp, eneb ed ofeya el do gë ed bandun

band yawale el. ⁵ Ofarisenj ok gë bëshalen bën wëka këno Yesu: «Bësëfan bërey bën inewã këni liyaxënënd mondako, ga këni yambërand gë otaxan obuyaraxik, do ani tēfënd na bapela band bëxarëk bërebi baŋ?» ⁶ Ata Yesu yaka këbi: «Ata alawënel Esayi dal re baxo mëne wën bëÿëŋenax bër kë labayand hi kën. Ga ÿëgw ko wa:

“Bela bëjo gë etëÿ el fo këne fëbënd,

Anjëlan andebën aŋ caw hawëta ke;

⁷ Asoro fo këni sorond cale indebën inj,

Osëyali orebën ol bapela band bela fo ex✧”.»

⁸ Ata re ko bëte Yesu: «Wën, kë yepënënd er re ko Kaxanu in do kën fëbënd bapela band bela.

⁹ Kën yepënënd apela and Kaxanu aŋ do kën fëbënd amërëwëra andewën. ¹⁰ Ga re ko Moyis:

“Wëj ala an pëbëlëbi norix gë sorix,

Ar këŋo xare yo nëm ba sëm ar edawë ex✧.”

¹¹ «Barikan wën këbi sëyalind bela bën: And ki xara ÿeÿ norix ba sorix aŋ, axor këy xor eyo pel mëne gë er ebax eyo dëcaxën in “Korëbaŋ”

ex, mëne ngëŋ Kaxanu yël këyo. ¹² Ax gi ex na

nde në end apela andewën aŋo, bela bëranjëm

anëbi dëcand na bëxarëk bëreben bën? ¹³ Ata

mondako kën yepënënd eyeyan ed Kaxanu el

gë apela and yerët kën gë andewën dëŋ. Bëte

awata wata kën bemenak bend ang eŋo ak.»

¹⁴ Yesu wãc këbi gašëxe bela bën. Ga sëka

këno amëxwër atëm, re ko: «Wën dëk baxëtine

dë aye eŋun pënixën. ¹⁵ ÿoweÿ ax gi ex na

er kë lil gër ala do eŋo buyarën. Barikan er

✧ 7:7 7.7 Esayi 29.13 ✧ 7:10 7.10 Andocane 20.12

kë şanënd in këŋo buyarënënd. ¹⁶ Awa ar gë anëf kala, baxëtëlexo eŋo.» ¹⁷ And lil ko Yesu lëf gër iciw̃ aŋ, ga sebëgu këbi fac amëxwër aŋ, bësëfan bërëxëm bën wëka këno ebi paÿën apënëtal aŋo. ¹⁸ Ata re ko: «Oko, wën bëte an gi ex na nde gë orenik? Aŋun pëni ex na nde mëne ŷoweÿ ax gi ex na er kë lilënd gër ala do eŋo buyarën? ¹⁹ Er kë lilënd gër ala in gër acël kë űatënd, ax gi ex na gër emëkw. Do and kë hi gër acël aŋ, ex paÿërax gër apuÿ.» Ata gë eyeyan elo wăsin babi Yesu mëne eyamb yamb ed ex yo awën wënëk. ²⁰ Er re baxo mëne er kë şanënd gër ala in këŋo buyarënënd. ²¹ Gër emëkw ed ala kë ŷanand xali ex can: banjëlan bañëŋënax baŋ, gë eñac eŋ, gë orek ol, gë edawër el; ²² gë orekar ol, gë aŋana and kodı aŋ, gë oxey ol, gë njifa ind bela in, gë asëk alakirand fo in, gë oyakërax ol, gë ocir od Kaxanu ok, gë ndafënan in, do gë ofëni rëx ol. ²³ Eyo gër emëkw kë ŷanand beŋo đek, do and kë şan aŋ eŋo buyarën ala an.

End asoxari aliyer eŋ

²⁴ Ga xucak eŋo, Yesu ye ko gër ebar ed këni wăcënd Tir. Hat ko yir fo në iciw̃ ga xey këŋo eni nangëra bela bën mëne mëŋ yowëk, barikan gogo nde ga nangëraw këni. ²⁵ Ga wël ko nëm ir endënaw̃ end hi bax gë angoc añëŋënax, yow ko lapaya ko gër osapar or Yesu. ²⁶ Asoxari ajo Agërek ebaxo do xaniw baxo gër Fenisi gand ebar ed Siri. Axara xara baŋo Yesu eŋo nęcët angoc añëŋënax aŋ gër abiw̃. ²⁷ Yesu yaka këŋo: «Cënil pere eni med obaş ol. Ecemar ed këni yambënd obaş el ax ye ex na eyëbi đapën

bëkwërëkwër.* » ²⁸ Re ko asoxari an: «Eyo dal ex Axwën, ßarikan bëkwërëkwër bëñ dila gër ed këni yambërand obaß këni wëdarand bëngacan bënd këni lapëtarand bëñ.» ²⁹ Ata re ko bëte Yesu: «Awa në end eyeyan elo ayakali këmi yakali. Mañil, angoc añëñenax añ anëka ßan ko gër abix.» ³⁰ And wãyi ko asoxari añ, sëkëx ko mëne angoc añëñenax añ anëka ßan ko gër abiw, alaki fo alaki baxo gër angaw.

End apaxo eñ

³¹ Yesu ga xani ko na gër ebar ed Tir, ko wãyind ond gër ebar ed Galile oñ na do ko xucand gër ed Sidon el. Bëña ir anjer in baxo sëfand gand bebët ir «Bangolepëxw.» ³² Fed këni gë bela ga këno wëlanëgu apaxo, ar bax yeyanënd gë ojaw fo. Na xara këno eño nëmba exo pakaxën. ³³ And nacët këño caw gër ed hi bani bela añ, Yesu ßo ko banëf band apaxo bañ, gë obasa odexëm ok, do wiß këño gë bato bañ gër aniw. ³⁴ And xeña ko orën añ, yën ko atëm, re ko: «Efata», mëne ngëñ Dëmëtayayin. ³⁵ Atañ lëmëtayak banëf bañ do lëkwëtarëk aniw añ, apaxo añ ýana ko ko yeyandërand ßenene. ³⁶ Yesu xëña këbi eni cësinali endey eño. Barikan axëña yo axëña bela bëjo año bani reyarand kaß-kaß. ³⁷ Mokuri xuri bax ang ßaran babi xali bani rend mëne Yesu becaraxik fo ko rind. Banëf band bër ßapaxo bañ ko lëmëtënd, do baniw band ßamuma bañ ko lëkwëtënd eni yeyandëraxën.

---

* **7:27** 7.27 Bëßëwif bën oðañët banëbi wacënd bër benëng becëxe bën.

8

End eñëmbën ed mburu enj

¹ Akey amat, bela bën ga barërëgu këni omëxwër otëm, xeta këno gašëxe Yesu. Ga wata ko mëne bela bëjo er yamb in ani cot bana, wãc këbi bësëfan bërëxëm bën do re ko: ² Nëkoyinëbi bela bëjo, dek ke xaÿënanënd elod bakey batas këne sëfarand, bari ani gi ex na gë eyamb yamb. ³ And këmëni fela yambërarëxe aŋ, bon këni sorox gër fëña gayik bërëmar caw xaniw këni. ⁴ Yaka këno bësëfan bën: «Mondake wa kënebe lëbaye tëb ro?» ⁵ Aŋo wëka këbi Yesu: «Bamburu banjëgwe wa lëkaya kën?» Yaka këni: «Banjongëbaki.» ⁶ Fel këbi bela bën eni nëpara gër ebar. Ga xana ko ko bamburu banjongëbaki baŋ, šëkwa këno Kaxanu, hëbëndër ko do yël këbi bësëfan bën enëbi cetëra amëxwër aŋ. Ata šet këno ala kala aton dek ang ebani ak. ⁷ Bëte bëngan ebaxëna, ga xana këbi Yesu, šëkwa këno Kaxanu do re ko bëte enëbi cetëra bela bën. ⁸ Na yambëra këni xali wëd këni. Bayitarak mburu inj në bakange banjongëbaki. ⁹ Bela bër lëba babi na yatijo bën er hi bani në owëli onax. Ata ga yambëra këni, Yesu fel këbi eni maÿira. ¹⁰ Ataŋ mën gë bësëfan bërëxëm bën fëra këni gër ikuluŋ do kwël ye këni gër ebar ed Dalëmanuta.

End amatinali and gër orën enj

¹¹ Akey amat, Ofariseŋ yow baxëna na eno mëkara Yesu. Ga ŷandi këbi eno bon, wëka këno ebi masin ecarax emat eni nangaxën mëne gër orën xaniw ko. ¹² Ata yepandëra këno Yesu gër

onden ondexëm endebën eņ, yën ko atëm do re ko: «Wën bela bëjo, inewã kënë wëkaxënënd mun masin ecarax en nangaxën mène gër orën xaniw këme? Dal in këmun felënd, ecarax an wat na.» ¹³ And ñata ko eņo aņ, Yesu baka ko polo gër ikuluņ eni kegëtaxën anjer aņ gë bësëfan bërexëm bën.

End lewir ir Ofarisenę eņ

¹⁴ Bësëfan bën axwëya xwëya bani eni pena mburu inę. Amat fo wëlali bani gër ikuluņ. ¹⁵ Ata re ko Yesu: «Kwëyëtayin lewir ir Ofarisenę in do gë lewir ir od Erod in*.» ¹⁶ Ata ga wël këni eņo, bësëfan bën këni yëland mène ga bani gë mburu këm yeyanaxën baxo mondako Yesu. ¹⁷ Ga wata ko Yesu mène mondako këni yëland, wëka këbi: «Inewã kën yëluxënënd mène ga hi këne mburu këm yeyanaxën këme mondako? Xali gërëgako aņun pëni ex na nde er re këme in? Wën yowëy an kaman ex na nde pere? ¹⁸ Ata wën and mokem xem këņun de ogaf ok. Gë bangës hi kën bari an watërand na, gë banëf hi kën, bari an wëlërand na. ¹⁹ An kwita ex na nde gë bamburu banjo lëba bamëni bela owëli oco? Do bacaxaken band bayëtara babi baņ, bakange banjëgwe bar baņ?» Yaka këno: «Bakange epëxw gë baki.» ²⁰ Bëte an kwita ex na nde and lëba bamëni gë bamburu banjongëbaki bela owëli onax aņ? Bakange banjëgwe fëxw baņun bacaxaken band bayëtara babi baņ? Yaka këno: «Bakange banjongëbaki.» ²¹ Ata re ko bëte Yesu:

---

* **8:15** 8.15 Yesu, ga yeyan ko mondako, er yandi baņo ebi pëni mène eni kwëyëtand er wata bani Ofarisenę do gë od Erod in.

«Do wën xali gërëgako, ÿowëy an kaman ex na nde?»

End Yesu do gë ašiwëk ar gër Betësayida eŋ

²² Yesu gë bësëfan bën ñat këni gër Betësayida. Wëlanëgu këno na ašiwëk do xara këno eŋo pakën. ²³ Ata Yesu lëk këŋo ašiwëk an gër ataxan do las këŋo xali šan këni ingol in. Ga xwëša këni, wiš këŋo gër ßangës do fëd këŋo. And fëdët këŋo aŋ, wëka këŋo: «ÿëy nde këy watënd na?» ²⁴ Ga xëwëta ko ašiwëk an, re ko: «Në ewat mëni bela bën ang batëx fo, ßari ayexëra këni yexërand de.» ²⁵ Yesu fëd këŋo gašëxe. And fedët këŋo aŋ, ašiwëk an fak ko ataŋ, do ko watërand šenene. ²⁶ Yesu fel këŋo exo maÿi gër ndebën, kërexo ßaka na gër ingol.

End Piyer do gë Yesu eŋ

²⁷ Yesu gë bësëfan bërexëm bën ye bax gër bëngol bënd ler gër Sesare ir Filip. Gër fëña, wëka këbi: «Gër onang or bela, wëno noÿo këni rend hi këme?» ²⁸ Yaka këni: «Bela exëna bër kë rend wëj ex Šaŋ Batis; bëjo wëj ex ala wënel Eli, do bëjo bëte wëj ex, ala wënel ar Kaxanu abat, ang bëtëraw këni ak.» ²⁹ «Do wën cëŋ, ine këne rend?» Yaka këŋo Piyer: «Wëj ex Afexën an.» ³⁰ Ata Yesu xëŋa këbi xali mëne eŋo ala këreno pelëd na.

End ecës ed Yesu eŋ

³¹ Ata amëd aŋo ÿana baxo Yesu këbi felënd bësëfan bën mëne, mëŋ Asëñiw ar ala an, mbaŋ ko soro. Bëxarëk bër Bëšëwif bën, gë bëšadaxan bëlëngw bën do gë bëšalen bën ašus këno šus

xali eno dëxw gër ecës. Barikan gë akey atasën an, exo kani gër ecës. ³² Kerët felëra babi bësëfan bën beño. Ata Piyer ga nacët këño këño rexërand. ³³ Barikan Yesu ga nêkona ko gand bësëfan bërëxëm, xeñan këño Piyer: «Nacëtaxële fa Sindan, anjêlan andey año and bela fo ex, ax gi ex na and Kaxanu!» ³⁴ Ata and wãc këbi amëxwër do gë bësëfan bërëxëm an, re ko: «Ar ýandi këño exe tef an tebëlexo ebal ed gaf irexëm fo el. Gilexo awëlëk ar exo toro mban nê end oãac oram exe tefaxën. ³⁵ Ar kë xwël aniyandexëm an, anemin ko nemin. Barikan, ar kë nemin aniyandexëm nê end oãac oram do nê end Atëfëtan an, afexën ko fexën. ³⁶ Inewãa këño feca ar kë šotëra dek beber hik gër ngwën ro bën xarak axo pexën ex na enjêw endexëm en? ³⁷ Do gë inewãa ko nêmb ala an enjêw endexëm en? ³⁸ Ar këño šëfënan yo endam, do gë end eyeyan edam en, mërëxand ir anjex and kë rind orekar do and bëwendëran año, wëno Asëñiã ar ala an bëte ašëfënan ke šëfënan endexëm en yatir këme bakaw gë enjaran end Faba en do gë omeleka omënek ok.»

9

¹ Ata re ko bëte Yesu: «Dal in këmun felënd, ang xwëšara kën ro ako, bërëmar ani cës na watërëxe owun or Kaxanu ol ga yowëk gë panga itëm.»

End enjaran end Yesu en

² Ga xucak bakey banjongamat, Yesu wãc këbi Piyer gë Šak do gë Šan eno dfañëta yan nê

etënd ecakax. Ga fiat këni, owati or eman end Yesu ol nëngwëtak gë ogës odebën. ³ Wëdëk banjëm bandexëm banj kë yëgënd jing-jing do fešëk nëmëc ang ko xorëdoxo ala exo pešën anjëm gër ebar ro ak. ⁴ Ata bësëfan bësas bën wat kënebi pëlët Eli gë Moyis ga këni xanar gë Yesu. ⁵ Piyer ga fab këno Yesu, re ko: «Asëyali, bon yedox ene bayiye ro! Dine baner batas: amat andey, amat and Moyis do aŋo and Eli.» ⁶ Piyer abaxo nangënd na er ko rend in, gayikwa anjiŋ aŋ lëk babi xali xurik mëŋ do gë bošandaŋ. ⁷ Aŋo fedawëk aŋar do lab këbi kwëc. Wëlik oniŋ ga kë re: «Awa aŋo ex de Asëniŋwën, ar pëlöt gër yomb iram an, baxëtindëno.» ⁸ Ataŋ bësëfan bësas bën nëkonara këni jey, wat këno Yesu gabat. ⁹ Ga këni šëla etënd el, Yesu xëŋa këbi mëne ala këreno pelëd na er watëgu këni in xali mëŋ Asëniŋw ar ala an exo kani gër ecës. ¹⁰ Ga xwëtaya këni gër oŋëkw eyeyan elo, këni wëkarënd bën bësas er wacayak ekani ed gër ecës in.

¹¹ Ga xucak eŋo, bësëfan bën wëka këno Yesu: «Inecëŋ këni rend bësälën bën mëne afo exo yow pere Eli d’amana exo yowaxënëgu afexën an?» ¹² Yesu yaka këbi: «Eyo Eli ayow ko yow exo kanindëra beŋ dek. Ax gi ex na nde aŋëgw yëgw këni bëte mëne wëno Asëniŋw ar ala an, ašus këne šus bela bën do ene torondëra mbanj? Ine yëla kën wën? ¹³ Gërëgako, nanging mëne Eli anëka yow ko, barikan ang yëgw këni endexëm ak, wëlaya këno ang yandi këbi ak.»

End lëmëta ind gë angoc añëŋënax eŋ

14 And baka këni Yesu, gë Piyer, gë Šak do gë Šaŋ gër ed ebani bësëfan bësëxe aŋ, sëk kënebi amëxwër atëm and bela ga xeta kënebi do wat kënebi bête bësälen ga këni šampëre gë bën.

15 Bela bën ga wat këno Yesu, šaran këbi bën dek do këni xašërend endexëm eŋ eno cëma. 16 Ata Yesu wëka këbi bësëfan bër šëni baŋo bën: «End inewä kën šampërend gë bëjo?» 17 Yakaw ko gër amëxwër asošan abat: «E Asëyali, lëmëta iram in wëlanëgu këmi. Gë angoc añëŋëxax and kë xanënd oniŵ lapar këni. 18 Gër ed ex yo këŋo rebënd do exo ŋatëndërend oŷënga oŋ, gë ocupërëšup ok gër etëŷ xali, exo ŋaŷ cemen. Axara xara këmëni bësëfan bërey bën eno nęcët angoc añëŋëxax aŋ, bari ano kor ex na.» 19 Ata re ko Yesu: «Ata wën anjex and bela bër gë oŋëpëgënan hi kën de. Xali niŷe fa këme bayi gë wën? Xali niŷe fa këmun buŋan? Mëlanëgune tan lëmëta in!» Ata wëlanëgu këno. 20 And fabër këni gë Yesu aŋ, angoc añëŋëxax aŋ ŷëngëndëra këŋo lëmëta ijo. Wëc ko gër ebar do ko xënëcëtarand gë ocupërëšup ok gër etëŷ.

21 Na ex Yesu wëka këŋo sëm ir lëmëta: «Elod niŷe ko hind mondako?» Yaka ko: «Elod imeja. 22 Eŋo dawaxën, angoc añëŋëxax aŋ alap këŋo lapënd: baŋo gër xodux, baŋo gër men. Barikan wëj angëmëne ŷeŷ xor këy na, këla kaŷënanëlexi wa, këla dëcalëbo! Kaŷënanëlexi biyi!» 23 Yaka këŋo Yesu: «Re këy angëmëne ŷeŷ xor këy... Gër ar xwëta ke wëno an, beŷ dek wëndëk.» 24 Ataŋ xaka ko sëm ir itox: «Wëno axwëta xwëta këmi. Maraw eye dëca wëno ar gë oŋëpëgënan

ajo!» ²⁵ Yesu wat këbi bela bën ga këni w̄araraw bura-bura endexëm eŋ. Xeŋan këŋo angoc aŋ: «Wëj angoc aňëŋënax and kë xanënd oniw̄, canël gër lëmëta ijo ga re këme! Bët din kërey bakaw na.» ²⁶ Angoc aňëŋënax ħerëndëra këŋo, yëngëndëra këŋo xali lëmëta iŋ do kwël šan ko. Ata lëmëta iŋ, šet gër ebar, laki ko ang ašësëk fo. Bëranjëm bax rend mëne anëka xoti ko. ²⁷ Barikan Yesu lëk këŋo gër ataxan. Ga xanin këŋo kwengweremët, itox iŋ xwëša ko ceg.

²⁸ And w̄aŷi këni Yesu gë bësëfan bën gër iciw̄ aŋ, w̄ëkax këno: «Inecëŋ sëkwanaxën këmi monëcët angoc aňëŋënax aŋo?» ²⁹ Yesu yaka këbi: «Angoc aňëŋënax andako rako aŋ gë cale fo ko šanënd!»

³⁰ Ga xani këni na gër hi ebani, Yesu gë bësëfan bën ye këni cangët ebar ed Galile el. Axey xey baŋo eni nang bela bën gër ed hi ko. ³¹ Bësëfan bërëxëm bën babi sëyalirand do babi felënd mëne mëŋ Asëñiŷ ar ala an asëra këno sëra do eno dāw̄. Barikan yatir akey atasën axani ko xani gër ecës. ³² Ayëda bani yëdand Bësëfan bën eno mëka ba ine ex ekani ed gër ecës. Ababi fëni na ine ex eyeyan elo.

End asëfan alëngw eŋ

³³ Yesu gë bësëfan bën ħat këni gër Kafarënowum. And hi këni lëf gër iciw̄ aŋ, w̄ëka këbi: «End inew̄a ban šampërewënd gër fëña?»

³⁴ Šësina këni yem gayik gër fëña end ba noŷo hik asëfan alëngw an bani xanarëgund. ³⁵ And yëpa ko aŋ, Yesu re ko: «Angëmëne ala eŋo yandi exo gi alëngw gër enga endam, gilexo

abemban ar ðek. Gilexo bëte ariyenin ar bela ðek!» ³⁶ Ata Yesu felaw këno itox, xwët këno mërëxand, re ko: ³⁷ «Ar këno lëkaya yo itox indako rako në end oŵac oram, wëno ðëŋ lëkaya ke. Ar ke lëkaya an, anëka lëkaya këno bëte ar lawënëgu ke an, ax gi ex na wëno fo lëkaye ke.»

³⁸ Ga xucak eŋo, asëfan ar bano ŵacënd Şaŋ an fel këno Yesu: «Asëyali, biyi ar këbi necëtënd bëyël gër bela watëgu këmo, xarak axo gi ex na ar enga endefi.» ³⁹ Yaka këno Yesu: «Ar kë rind ecarax gë oŵac oram an, wën këreno cëban na gayik ala ax kor na exo di mondako bëte exo cena exe yeyanan eñëŋëxax. ⁴⁰ Ar aŋo koŷër ex na an, arebi ex. ⁴¹ Ar këŋun rëmbën yo men gayik bër Kërisët hi kën an, ðal in këmun felënd, aŝot ko ŝot amaŝën andexëm aŋ.»

End beñëŋëxax eŋ

⁴² «Barikan ar këno lënan eñëŋëxax abat gër bër ŵak endam ado ex gi itox, er feca doŋo eno ðëxën angaŷ aŋoxixën and eyamb, do eno ðap gër anjer eŋo noŷilexën. ⁴³ Angëmëne ataxan andey aŋ ki lënanënd eñëŋëxax eŋ, kacal ñot ey ðap! Pecanëlexi ey ðil gër aniyän and din gë ataxan amat gë exi bayi tak baki do ey ŋat gër xodux or ax ðomind na. ⁴⁴ [Fën oŷën ol ani cësënd na, bëte xodux ol ax ðomind na.] ⁴⁵ Angëmëne sapar irey in ki lënanënd eñëŋëxax eŋ, kacal ñot ey ðap! Pecanëlexi ey ðil gër aniyän and din gë sapar ibat, gë exi bayi tak oxi do Kaxanu exi ðap gër xodux or ax ðomind na. ⁴⁶ [Fën oŷën ol ani cësënd na, bëte xodux ol ax ðomind na]. ⁴⁷ Angëmëne angës andey aŋ

ki lënanënd eñëjënax eñ, nongoloyëtël ey dap! Pecanëlexi ey dñl gër owun or Kaxanu gë angës amat, gë exi bayi tak baki do Kaxanu exi dap gër xodux ax d'omind na ⁴⁸ [Fën oÿën ol ani cësënd na, bête xodux ol ax d'omind na]. ⁴⁹ Gayikwa ala ar ex yo ang ongal fo ko sêk gë xodux ol. ⁵⁰ Ongal oñ er ênenene ex, barikan and kē xac añ, mondake kē ÿëw̃ gašëxe? Nēw̃el ex ola orew̃en ol ang ongal fo en cotaxën aketëxeta añ gë bela bēšëxe bën.

10

End ecapër ed eñër eñ

¹ Yesu ga xani ko na, ko yend ond gër ebar ed Yude oñ, ekeg Yurëdeñ in. Ata barërëgu kēni gašëxe bela bën, bamëxwër bamëxwër, do xeta kēno. Do mēñ ang wër baño ak, kēbi sēyalirand end Kaxanu eñ. ² Ata Ofariseñ ok ÿandi kēbi eno di atëy. Ga sēka kēno, wēka kēno: «Aÿap nde ÿapëk asošan eño pela alindaw̃?» ³ Yesu yaka kēbi: «Ineŵa fel kēñun Moyis?» ⁴ Re kēni: «Moyis ga re ko mēne icën in ñëgwënëleño alindaw̃ kayëta ir acapëra eño pelaxën.» ⁵ Año re ko Yesu: «Nē end emēs endewën eñ, ÿëgwënaxën kēñun apela año. ⁶ Barikan and ÿanak ngwën añ, and bayi kēbi Kaxanu bela añ, er ri babi asošan an gë asoxari an. ⁷ Mēñ ex asošan an afo ebi ñaw̃ëta nēm gë sēm, do eni bar gë alindaw̃. ⁸ Bën bēxi bër ÿërërëk bën eni gi eman emat, ani bo na gaf gë gaf. ⁹ Mēñ ex, Kaxanu and kēbi bar eñër asošan gë asoxari añ, ax ñap ex na ala ebi capëreli.» ¹⁰ And baka kēni gër iciw̃ añ,

bësëfan bën wëka këno Yesu ebi payën endey eño. ¹¹ Ata re ko: «Asošan ar këño fela yo alindaŵ do eño ñër asoxari ašëxe, në emenan eño asoxari ayanar an gayik orekar këni rind gë axinëm an. ¹² Bëte angëmëne asoxari eni capër gë icën indexëm in do exo ye eño ñërëx asošan ašëxe, në emenan eño asošan ayanar an gayik orekar këni rind gë axinëm an.»

End Yesu do gë obaš eñ

¹³ Bela wëlaw babi na obaš gër Yesu ebi calen mokwëtan otaxan ok. Barikan bësëfan bën xeÿenaxën kënebi. ¹⁴ Ata xoÿ ko Yesu ga wat eño. Wac këbi bësëfan bën, re ko: «Tebinëbi obaš ol eni yow gër ndam, kërenëbi pëng na gayik bër hik ang obaš ak bën xwënëk owun or Kaxanu ol. ¹⁵ Dal in këmun felënd, ar ax ma ex na owun or Kaxanu ol ang itox fo an, axo dël na gër owun olo.» ¹⁶ Ata Yesu ga wëgara këbi na obaš olo, šalendëra këbi mokwëtan otaxan ok.

End ar gë napul eñ

¹⁷ Ata ga ko ye Yesu, asošan abat sëf këño gë ongër fo, lapaya ko mopoxi gër osapar orexëm do wëka këño: «Asëyali ar šenene, pelële ine ÿapëk me dind me cotaxën aniyan and din añ?» ¹⁸ Yesu yaka këño: «Ineŵa këye wacaxënënd ar šenene? Kaxanu gabat ex ar šenene an, ala ar šenene ax gi ex na. ¹⁹ Ax gi ex na nde anang nang këy bapela bañ: “Këreyo dfaŵ na ala, kërey dina orekar ol, kërey deka na, këreyo nëgwëšan na ala, bëte këreyo menan na ala, pëbëlëbi norix gë sorix?”» ²⁰ Yaka ko ala ajo: «Asëyali, elod icambenjar sëf këme bapela baño dëk.» ²¹ Ata ga

nëkon këŋo, Yesu xëbënan këŋo end ala ajo eŋ. Fel këŋo: «Emat bayi ki. Yel ey pan ðek acota andey aŋ eyëbi yëlëra kodî in bëxaÿënaxik, ata këy şot napul isëm yaŋ gër orën. And këy ri ko mondako aŋ, yowëd ey gi asëfan aram.»²² Barikan ala ajo ga wël ko eyeyan elo, ÿëŋënin ko dëxas in do kwël ye ko gë oxoÿ fo gayik ar gë napul isëm ebaxo.²³ Yesu ga nëkon këbi jey bela bën, fel këbi bësëfan bërëxëm bën: «Awa bër gë napul bën bon këbi yëka eni dîlaxën gër owun or Kaxanu.»²⁴ Ata bësëfan bën wëlandëra këbi ga wël këni eyeyan elo. Baş ko bëte Yesu: «Obaş oram, ata bër gë napul bën bon këbi yëka eni dîlaxën gër owun or Kaxanu.»²⁵ Gelemba saxëk exo kuca gër imëd ind icëkwër gë exo dîl ar gë napul an gër owun or Kaxanu.»²⁶ Ga wël këni bëte eŋo, bësëfan bën wëlandëra bëte këbi kaş kaş do këni wëkarënd: «Do noÿo ngwa kë xor exo pex?»²⁷ Yesu ga nëkon këbi gaşëxe, yaka ko: «Gër Kaxanu ðek wëndëk, bari gër wën bela ax mënd ex na.»²⁸ Aŋo re ko Piyer: «Nëkod biyi ga sebëraw këmi ako ðek sëfaxën këmi wëj.»²⁹ Yesu yaka këŋo: «Dal in këmun felënd, ar këbi sebëgu gër iciw, nëm gë sëm, gë bobinëm gë obaş orexëm do gë ocënga odexëm në end owac oram, do në end Atëfëtan andam eŋ, gë təkër ak axo kaÿën na.»³⁰ Ata gërëgako dëŋ ko şot bakëlëbëd keme: Bëciw, gë bëmaÿe bëtoşan, gë bëmaÿe bëtoxari, gë onëma odanjëm, gë obaş, gë ocënga, do gë toro, bëte ecan ecan, ex tëndaw aniyand and din aŋ.»³¹ Bëlëngw bërënjëm kë hi bëmban do bëmban bërënjëm kë hi bëlëngw.»

End ecës ed Yesu eŋ

³² Ond yaŋ gër Yerusalem oŋ bani yend do Yesu lëngw bax fëña in. Bësëfan bën ðek yëbu babi. Bela bër babi sëfand bën bête ayëdara yëdara bani. Ata Yesu wãc këbi eno tëka gašëxe bësëfan epëxw gë bëxi bën ebi nangën er këŋo ðatënëgund in. ³³ Re ko: «Awa nëkof ga këne yende yaŋ gër Yerusalem. Ala ke lëxwëx na wëno Asëñiŵ ar ala an gër otaxan od bësädaxan bëlëngw do gër od bësälän. And këne xiti do ebi ketan ene ðawã aŋ, ene ðëxw gër otaxan od bër benëng becëxe. ³⁴ Bër benëng becëxe bëjo, ke lëšëra, ke sëpandëra, ke šëwëra ðamana ene ðawãxën. Barikan, and kë xuca bakey batas aŋ axani këme xani gër ecës.»

End okar od Šak do gë Šaŋ eŋ

³⁵ Šak gë Šaŋ, bosëñiŵ bor Sebede, ga sëka këno Yesu, re këni: «Asëyali, aŋandi ŷandi këbo biyi eyëbo yël er këmi xara in.» ³⁶ Re ko: «Inëwa ŷandi këŋun?» ³⁷ Yaka këno: «Yëlëläbo mi ketëna: abat gand liŵ, ajo gand šame and këy yëpa gë enjaran eŋ gër owun oreŷ aŋ.» ³⁸ Ata re ko Yesu: «Wën an nang ex na er kën xarand in. Axor nde kën xor en ceb akalama and toro and këme šëb aŋ? Bête ayëxw nde kën yëxw enun buyi ang këne buyi ak?» Yaka këno: «Axor këmi xor.» ³⁹ Re ko bête Yesu: «Dal ex ašëb kën šëb akalama and këme šëb aŋ, bête abuyi kënun buyi ang këne buyi ak. ⁴⁰ Barikan end ene ketëna abat gand liŵ ajo gand šame eŋ, ax gi ex na wëno këŋun yël. Kaxanu, bër ŷap këbi bën wëxëtan këbi bañëpara baŋo.» ⁴¹ Ga

wël këni eņo bësëfan epëxw bën, xoÿën kënebi Šak gë Šaņ. ⁴² Yesu, wac këbi bën dek re ko: «Anang nang kën mēne bëlēngw bër benēng becēxe bën awun këni wunēnd gë mbēña gër bela bër gër owar orebën, do bësēm bën aŵasin kënebi ŵasinēnd or gapak orebën ol. ⁴³ Bari wën kēren dind na mondako gër engā endewën. Ar ŷandi kēņo exo gi ar gapak gër engā endewën an, malexo exo gi ariyenin arewën. ⁴⁴ Bēte ar ŷandi kēņo exo gi alēngw an, gilexo xadēp ir bela dek. ⁴⁵ Gayikwa wēno Asēñiŵ ar ala an er yow kēme mun diyenin do me međ aniyā andam aņ ang acosa and këni fexaxën bela bēranjēm fo, ame yow ex na ene diyenin.»

End Yesu do gë ašiŵëk eņ

⁴⁶ Yesu gë bësëfan bën ħat këni gër Yeriko. Ga këni xuca angol aņ, bela bēranjēm kënebi sēfand bura-bura. Ašiŵëk ar këno ŵacēnd Barētime, asēñiŵ ar Time, ŷēpa baxēna ler gër fēña do ko xararand. ⁴⁷ Ata wël ko mēne Yesu Ibēnasaret ħatēguk. Na ŷana ko ko xeÿēnd: «Yesu, Yesu, Asēñiŵ ar Dafid, kaÿēnanēlexi wa wēno!» ⁴⁸ Ata bela bēranjēm këno xeÿēnaxēnēnd: «Wēji, cēsinal fa!» Barikan aņo baš ko okeÿ oņ: «Asēñiŵ ar Dafid, Asēñiŵ ar Dafid, kaÿēnanēlexi wēno!» ⁴⁹ Ata xwēša ko Yesu, re ko: «Macēguno tan!» Ga këno ŵac, këni rend: «Kapinal ey kani, nē emac exi.» ⁵⁰ Ata xani ko xwiriš, lap ko gër ebar acudf atēm aņ do ŵël ko gand Yesu. ⁵¹ Ata re ko Yesu: «Inēŵa ŷandi ki mi din?» Yaka kēņo: «Asēyali, me ciŵēta ŷandi ke!» ⁵² Ata re ko Yesu:

«Awa ga xwëta këye ako, ciwëtal!» Ataŋ watëra ko êenene do sëf këŋo kwël Yesu gër fëña.

11

End Yesu gër Yerusalem eŋ

¹ Yesu gë bësëfan bërexëm bën ñat këni gër Betëfage do gër Betani, bëngol bënd ler gër Yerusalem bëŋ, ler gër etënd ed gë ßañarëka. Ata Yesu ga këbi lawën bësëfan bëxi, ko rend:

² «Yeyin gër ingol ind gër lëngw, ata këno sëk mokap ipali ind elod ala aŋo ñëpaxën ex na. Pëtëguno ene mëlanëgu. ³ Angëmëne ala wëka këŋun ba ine këno fëtaxënënd, yakayidën mëne Axwën an yandi këŋo. Ataŋ këŋo sebëtëgu.»

⁴ Ga ye këni bësëfan bëxi bën, sëk këno ipali iŋ ga xap këno beɸ gër fëña, ler në ebët ed iciw. Ata fët këno. ⁵ Bër hi bax na bën re këni: «Xey wën, ine kën rind? Inewä fëtaxën këno ipali iŋ?»

⁶ Ata yaka këni ang re baxo Yesu ak, sebën kënebi wëla këno. ⁷ And ñateli këno gër Yesu aŋ, labëra këni engoÿ end ipali eŋ gë banjëm bandebën baŋ exo ñëpaxën Yesu. ⁸ Bëte bëranjëm rendëra këni tar fëña in: banjëm, do gë opat od fongëtëraw bani gër apuÿ. ⁹ Ata xeta këno Yesu: bëjo gand lëngw, bëjo gand emban. Ga këni ye, këni xeÿënd ŝor:

«Hosana! Betalexo gë oŵac or Axwën ol!
Betalexo ar kë yowënd an.
¹⁰ Betalex owun or kë yowënd ol,
owun or axarëk arebi Dafid ol.
Hosana! Awa wëlilex de eŋo xali yaŋ gër orën!»

11 Ga ñat ko Yesu gër Yerusalem, lil ko gër yangana ir Aciw̃ and Kaxanu. And nëkondëra ko ðek na aŋ, sêfër këni gë bësëfan epëxw gë bëxi bën ond gër Betani oŋ. Anëka xwëyar bax amëd aŋo.

End andan eŋ

12 Ga xeyëk, Yesu fëdar këni enjo eŋ. Ga xani këni na gër Betani eni baka gër Yerusalem.

13 Wat ko caw andan ga nëtëk aye. Šapa ko ngwa exo nang ba arëw̃ rëw̃ëk. Ga ñat ko, sëk ko tudëŋ opat fo gayik ax ŋat bana nand kë rëw̃ënd ondan na. 14 Ata re ko: «Bëtëdin ala ax kwëca na exo yamb odëwërëwen oday.» Wël këno bësëfan bën.

15 Yesu gë bësëfan bën ñat këni gër Yerusalem, lëf gër yangana ir Aciw̃ and Kaxanu. Ata ýana ko këbi w̃ayënd bër bax fandërand bën do gë bër bax yëcërand na bën. Ýamëra ko bëkwëtaya bënd bënëmb bër kodi bëŋ do gë bañëpara band bëfan bër olëxwëte baŋ. 16 Ala abaŋo seb na exo mëlarand ýey na gër yangana ir Aciw̃ and Kaxanu. 17 And babi sëyalind aŋ ko rend: «Wën an pën ex na nde er re ko Kaxanu in mëne Aciw̃ and cale and benëŋ bend bela ðek ex? Do wën nëngwët kën emayï ed bërek.» 18 Ga wël këno, bëšadaxan bëlëngw bën do gë bëšalën bën, këni šaland osit or eno daw̃axën. Barikan amëxwër aŋ bani yëdand gayik bela bën ðek gër ow̃ëkw babi lëkënd osëyali or Yesu ol. 19 And xwëyarëk aŋ, Yesu gë bësëfan bërexëm bën šan këni angol and Yerusalem aŋ.

²⁰ Ga këni bakaw gëbër, bësëfan bën wat këni andan aŋ ga ħaŋëk ðek gë ofëmbët ak. ²¹ Ata ga xwita ko Piyer er xuca bax në ganëka in, re ko: «Asëyali, nëkoda andan and xare këy ganëka aŋ, ðek ħaŋëk.» ²² Yaka ko Yesu: «Kwëtayino Kaxanu! ²³ Dal in këmunn felënd, ar xwëta këŋo Kaxanu an axor ko xor eŋo pel etënd elo: “Bedital ro ey ðapayax gër anjer.” Er re ko in ahi kë hi angëmëne aŋo ñepëgënan ex na gër emëkw edexëm. ²⁴ Mëŋ këmunn felaxënënd mëne ðek er kën xara yo gër cale, kwëtayin mëne anëka šot kën. Ata ko ri Kaxanu ang xara këno ak. ²⁵ Barikan and kën xani cale aŋ do en kwita ala fenan këno na oxoŋ, tebanino eŋun tebanaxën Sorix irewën ir ex yaŋ gër orën wën bëte bamena bandewën baŋ. ²⁶ [Sorix irewën ir ex gër yaŋ orën aŋun teban na ðe bamena bandewën baŋ, angëmëne wën anëbi tebanënd na bela bën.»]

End or gapak or Yesu eŋ

²⁷ Yesu gë bësëfan bën bakaw këni gašëxe gër Yerusalem, gër yangana ir Aciw̃ and Kaxanu. Yesu ga ko nëkondëra lëf, ħatëgu këni na bësadaxan bëlëngw bën, gë bësälen bën do gë bëxarëk bër Bësëwif bën. ²⁸ Ata wëka këno: «Kërëš wëj gë or gapak or fe këyëbi wäŋaxënd bela bën ro? Noŋo wa yël ki or gapak or ey dixënënd mondako olo?» ²⁹ Yesu yaka këbi: «Emat fo këmunn wëka wën bëte. Yakayine ata këmunn fel gë or gapak or fe rixën këme eŋo. ³⁰ Xobuyi or bafi buyind bela Šaŋ Batis ol, noŋo wa lawënegu baŋo? Orën ol nde ba

bela bën nde? Yakayine de!» ³¹ Ata bën këni nekënekärënd: «And këne yakaye mëne orën ol lawënëgu baño, ata exo de ine bayik biyi ane kwëta exe na end Şaŋ Batis eŋ? ³² Bëte and këne yakaye mëne bela bën lawënëgu baño, amëxwër aŋ...» Ga banëbi yëdand bela bën rexën bani mondako gayik bën dek wã bax mëne Şaŋ Batis alawënel ar Kaxanu ebaxo. ³³ Ata yaka këno: «Biyi ami nang ex na.» Aŋo re ko Yesu: «Wëno bëte amun pel na ba gë or gapak or fe këme rixënënd beŋo.»

12

End apënëtal and bëŋan bëxeŷax eŋ

¹ Ga xucak eŋo, Yesu ga këbi sëyali gë bapënëtal bëlëngw bër Bëşëwif bën, ko rend: «Mondako ri baxo ala ar gë andëda and reseŋ. Ga xece in jey andëda and reseŋ aŋ, nac ko gër aparëfac ambëxw and eni karaxënënd omen od reseŋ ok do ri ko bëte egaŵ ed oşën. And sebënan këbi bëŋan eni cetërend gë mëŋ reseŋ in and kë sëg aŋ, ye ko kwël damana angol and caw. ² Amëd and kë sëgëdërand reseŋ aŋ, lawënëgu këŋo ariyenin abat gër bëŋan bëjo eno yël oşet orexëm ol gër er rëw bax gër andëda and reseŋ. ³ Barikan ga sëra këno bëŋan bën, şëwëra këno xali do şëñëta këno taxan. ⁴ Lawënëgu këŋo ariyenin axinëm. Sam ga ñatëgu ko, fëmëra këno, şirëra këno gë otebën sebën këm. Ga wãŷ këno, baka ko bëte taxan. ⁵ Lawënëgu këŋo bëte اساسën, lawë këno. Mondako bëtëraw bani bëriyenin bëranjëm.

Barikan, bëŷan bën rixëra kënëbi: bëjo axëm xali exo təkwaya; bëjo bëte alaŵ momonaŵ. ⁶ Asëniŵ arexëm ar pëlot gër yomb irexëm an fo bayi baŋo Axwën andëd̄a an. Ata laŵën këŋo ngwa ga yëla ko mëne bëŷan bën afëb këno fëb. ⁷ Barikan, caw fo bayiw baxo ga watëgu këno. Ga ŵacër këni, re ko abat: “Yo ajo ex ngëŋ ar kë bëteli andëd̄a an. Daŵënëŋone ebo bayixën andëng aŋ.” ⁸ Bëŷan bën ga sëra këno na, laŵ këno, do lap këni eman eŋ wëgërëxe yabët kece ir andëd̄a and reseŋ in.

⁹ «Awa mondake yëla kën ko ri axwën andëd̄a and reseŋ an? Ax gi ex na nde ata ko yow ebi d̄aŵëra bëŷan bëjo do andëd̄a and reseŋ aŋ ebi tebënan bëšëxen? ¹⁰ Wën elod an pën ex na nde Oñëgw Omënëk od rek: “Ekaŷ ed ŷus bani bëbay el bakan këni xali ri këni ekëla ed aciŵ el✧.” ¹¹ Gër Axwën xaniwëk eŋo do gër bangës b̄andebi ešaraxik ex.» ¹² Ata ga wël këni eŋo, bëlëngw bër Bëšëwif bën këni ŷaland eno tëra Yesu ga fëni këbi mëne bën babi rend gë apënëtal aŋo. Barikan ga yëda kënëbi amëxwër aŋ seb këno na, do kwël ŷapër këni.

End ŷagale eŋ

¹³ Ga xucak eŋo, bëlëngw bër Bëšëwif bën laŵën kënëbi Ofariŷeŋ do gë od Erod eni tÿyi eno yifa Yesu exo yeyan er këno cëndënaŷën. ¹⁴ Ga ŷat këni, re këni: «Asëyali, anang nang këmi mëne wëj ar d̄al hi këy. ŷenene fo këyëbi sëyalind bela bën end Kaxanu eŋ. Wëj ala ayo

✧ **12:10** 12.10 Calemoñëŵ 118.22, 23

yëdand na, ay nëkonënd na noŷo ki baxëtënd. Awa gërëgako, pelëlëbo ngwa ba aŷap nde ŷapëk ŷagale ir Sesar in. Mi medënd nde ba mi teb emed el nde?» ¹⁵ Ga wata ko Yesu mène bëÿëŋënax bër kë labayand hi këni, yaka këbi: «Ineŵa kën ŷaland ene cëndën? Mëlanëgune tan atama and kodi me nëkon.» ¹⁶ Fëxwën këno atama amat. Ga xana ko, Yesu wëka këbi amëxwër aŋ: «Dëxas ir noŷo wa ex gër atama aŋo?» Yaka këni: «Ir Sesar.» «Do oŵac ol cëŋ?» Yaka këni bëte: «Orexëm ex!» ¹⁷ Aŋo re ko: «Maŷino Sesar er xwën ko in do Kaxanu erexëm in.» Ata ang yaka baxo ak, Ofariŷeŋ ok do gë od Erod ŷarandëra këbi xali.

End ekani ed gër ecës eŋ

¹⁸ Ata ŷatëgu këni Bëŷëwif bër kënebi wacënd Osaduseŋ. Bën bax rend mène ekani ed gër ecës ax gi ex na. Ga sëka këno Yesu, re këni: ¹⁹ «Asëyali, baxëtël apela and ŷëgwën këbo Moyis aŋ: “Asoŷan ar këŋo sebëta alindaŵ gë itox këm an, abinëm dëngileŋo asoxari an eno cotënaxën obaŷ ar ŷësëk an✧.” ²⁰ Xarak, ocambenjar ocongoki ebaxëna aminëmëra. Iŷanar in ŷër ko, ŷës ko. Sebëta këŋo alindaŵ obaŷ këm. ²¹ Ata ŷambenjar ixinëm in bëteli këŋo asoxari an. Mëŋ bëte ŷës ko. Sebëta këŋo obaŷ këm. Mondako fo bax end ŷambenjar isasën eŋ. ²² ŷësëra këni bën bëcongëbëxi bën dek xali gabatak aŋo cotën ex na obaŷ asoxari ajo. Ata asoxari an ŷës ko mëŋ bëte. ²³ Awa yatir ekani ed bëŷësëk cëŋ, alindaŵ ar noŷo wã ko hi

✧ **12:19** 12.19 Acariyakinëm 25.5-10

asoxari ajo gayikako ocambenjar ocongoki oko aÿër ÿër bano?»²⁴ Ata yaka këbi Yesu: «Ado wën, edif ed lif kën el nde. Anjun pën ex na nde er rek Oñëgw Omënëk in. Bëte an nang ex na panga ind Kaxanu in?»²⁵ Enimin, amëd and këni xanira bela gër ecës an, eñër ax bo na. Asoşan anjo cala na asoxari, bëte asoxari anjo ñandi na asoşan. Er këni hi bela bën ang omeleka od yan gër orën fo.²⁶ End mëne bësësëk bën axani këni xanind gër ecës en, wën an pën ex na nde gër akayëta and ÿëgw ko Moyis er fel baño Kaxanu yatir şanayaxën baño gër acëc and gë xodux in? Ax gi ex na nde mondako re baxo: “Wëno ex Kaxanu ar yata këbi Abëraxam, Isak do gë Yakob an.”²⁷ Kaxanu, Kaxanu ir bëbëngw exo, mëñ ani terënd na gë bësësëk. Ata wën Osaduseñ ok mbañ lif kën gër eno.»

End bapela banëngw en

²⁸ Aşalen ar Bëşëwif wëleli baxëna ecampëre elo. Ga wat ko mëne Yesu şenene yaka këbi Osaduseñ ok, sëka këño, wëka ko: «Pelële ngwa gër bapela band Moyis, and fe ex anëngw an?»²⁹ Yesu yaka këño: «And rek: “Baxëtël wëj ar enëng end Isërayel an, Kaxanu, Axwën arebi an, gabat fo hi ko Axwën.

³⁰ Nänëlo Kaxanu, Axwën arey an, Dek gë yomb irey ak, gë enjëw endey ak, Dek gë panga indey ak, gë aniyandey ak.”

³¹ «Baxëtël and bëtëguk an: “Balindëlexi end ala aşandax en, ang ki balënd end gaf irey ak.” Ata apela akuca ex na baki baño.»³² Ata re ko aşalen an: «Asëyali, dal reya këy mëne

Kaxanu ibat fo ex, isëxe ax gi ex na. ³³ Ala kala ñanëlo Kaxanu gë dëk yomb irexëm ak, gë anjëlan andexëm ak, gë ojaŵ odexëm ak. Bëte balindëlexi end ašandaŵ eñ ang ki balënd end gaf irexëm ak. Edi ed mondako el xucak dëk ocafaxa od momëlën ok do gë ocëxen ok.»
³⁴ Yesu ga wat ko mëne šenene yaka baño ašalen an fel këño: «Wëj ata d'am gër owun or Kaxanu hi këy.» Barikan elod yatijo, gabatak abax yëxw na eño mëka ýey.

End Afexën eñ

³⁵ Akey amat, Yesu ga këbi sëyalira gër Aciŵ and Kaxanu, wëka këbi bër baño baxëtënd bën: «Mondake këni rexënënd bëšalen bën mëne Afexën an, ejiŵ ed emun Dafid exo? ³⁶ Xarak, Dafid mëñ dëñ are baxo rend, ga ýëm ko gë Angoc Amënëk añ:

“Axwën an fel këño Axwën aram an,
 yow ey ñëpa ro gand liŵ iram,
 xali mi korën bër šus ki bën eyëbi bëñaxën.”

³⁷ «Nëkoyin mëne Dafid mëñ dëñ Axwën këño wacënd. Mondake cëñ hi ko ejiŵ?» Ata amëxwër añ këno baxëtënd gë onënga fo.

End bëšalen eñ

³⁸ Yesu ga këbi sëyali bëte ko rend: «Titaliyindënëbi bëšalen bën. Monëngan këbi nënganënd eni yexërand gë bocud bond gëšëc boñ, do bela bën enëbi cëmarand gër bapedëraya. ³⁹ Moñan ñan këni bañëpara band gër lëngw bañ lëf gër baciŵ bacaleya do band gër ed kë hi ñambëran bañ. ⁴⁰ Bën xali gër bëciŵ bëndebën kënebi lexëxënd bësoxari bësebëta

sebëta bën. Xarak, bën watak cale ind așak așak in̄ enëbi cëkwaxënënd bela bën. Mëŋ ex kiti indebën in̄ gë pit fo kë yëka.»

End oyël or Kaxanu eŋ

⁴¹ Ga ŷëpa ko Yesu ler gër akwëtaya and oyël or Kaxanu, këbi nëkonënd bela bën ga këni xwët kodî in. Wat këbi bër gë napul bëranjëm ga këni xwët kodî ir bon. ⁴² Hatëgu ko na asoxari axaŷënaxik, asebëta-sebëta. Ata xwët ko bëtama bëki bënd ax tək bana ado biye ibat. ⁴³ Ata Yesu wac këbi bësëfan bërëxëm bën do re ko: «Dal in këmün felënd, er xwët ko asoxari axaŷënaxik asebëta sebëta ajo gër akwëtaya and oyël in nëmëcak er wëlaraw këni dek bela bëjo in. ⁴⁴ Gayikwa bela bësëxe bën ga yëmb këbi acota wëlxënëngu këni er xwët këni in, barikan asoxari ajo dek acota andexëm aŋ, do gë er ko yambënd exo dıyaxënënd in wëlagu ko.»

13

End eyëcar ed Aciw̃ and Kaxanu eŋ

¹ Ata Yesu gë bësëfan bërëxëm bën këni ŝanënd yangana ir Aciw̃ and Kaxanu in. Aŋo re ko asëfan abat: «Asëyali nëkonël bameŋ band bongaỹ baŋ ang yëlëra këni ak, monje yek de!» ² Yaka këŋo: «Wat këy nde bameŋ band bongaỹ baŋo, ado gë ekaŷ gebatak ax bayi na eyëlëtërëxe, dek kë yëcar!» ³ And ħat këni gër etënd ed gë bañarëka aŋ, Yesu ŷëpa ko paŋ gë Aciw̃ and Kaxanu aŋ. Ata Piyer, gë Ŝak, gë Ŝaŋ do gë Andëre, bën bësëfan bër bayi bax na gë mëŋ bën wëka këno: ⁴ «Pelëlëbo

wa nand fe kë yëcar Aciw̃ and Kaxanu aŋ? Bëte amatinali and fe kë ñatëgu mi nangaxën mëne ekwët ed beÿ ðek el ñatëguk?»⁵ Yesu yaka këbi: «Wën titinayin, ala këreŋun yifað na.⁶ Bëranjëm kë ÿana ex yowërawënd gë oŵac oram ol, do eni dend: “Wëno ex Afexën an!” do enëbi nambeli bela bëranjëm.⁷ Angëmëne në ewëlëran end olandër gër owar or caw do en wëlënd bongëbër bond olandër gër ed lëg kën, këreŋun yëburaf na gayik betëm bendako rako beŋ afo ex ñatëgu. Bari ax gi na pere ekwët ed ngwën el.⁸ Asakërëra këbi ÿana efi takërërand bela bën, gë enëng gë enëng, gë ebar gë ebar. Bëte obebët odëmar arëg kë ÿana ex dëgënd ebar el do bela bën ašësëra këni ÿana eni cësërand enjo eŋ. Aÿana fo kë ÿana mondako toro in ang toro ind asoxari ar ÿanar këni orëw̃ ak.

⁹ «Wën kapinayin gayik alëxw kënun ÿana enun ðëxwënd gër kiti në end oŵac oram. Axëmëra kënun ÿana enun këmërand gër baciw̃ bacaleya në end oŵac oram. Awëlara kënun ÿana enun mëlarand gër bëlëngw do gër bemun betëm en deyaraxënënd endam eŋ.¹⁰ Atëfëtan aŋ afo ex gi pere mopemëra gër bela ðek, gë enëng gë enëng.¹¹ Nand kënun wëländ enun ðëxwëx gër kiti na, këren dendërand na ang kën yakaf ak. Yeyanindën er kën yëländ amëd aŋo in gayik Angoc Amënëk aŋ këŋun ÿana eŋun yëlënd.¹² Bëte alëxwër këni ÿana eni ðëxwërend bela bën gër ecës në end oŵac oram: abat eŋo ðëxw imaÿe ind acël amat gë mëŋ in, ajo eŋo ðëxw itox indexëm in. Bëte

obaš ol aŵereli kënëbi ŷana enëbi merelind bëxarëk bërebën bën xali enëbi dawñ në end oŵac oram. ¹³ Ašus kënun šus dek bela bën në end oŵac oram. Barikan ar kë xemëna xali yatir kë xwët endexëm an, afex ko fex. ¹⁴ And kën wat ga šanayaw ko Aŵëndëran ašaraxik aŷ gër ed bayik ax ñap ex na, ar kë fënënd an pënileŷo aye er re këme in. Ata ar këŷo sëk eŷo gër ebar ed Yude an, gërëxëlexo end osënd eŷ. ¹⁵ Ar këŷo sëk eŷo yaŷ në ejur ed këbe an, gërëlexo. Kërëxo pedanëd na ŷeŷ lëf. ¹⁶ Bëte ar këŷo sëk eŷo gër ošënga an, gërëxëlexo. Kërëxo bakanëd na gër iciŵ acud atëm andexëm aŷ. ¹⁷ Mbaŷ këni soro bësoxari bër gë bacël bën do gë bër gë bëtox bënd në oyer bëŷ. ¹⁸ Karayino Kaxanu kërëx ŋatëgu na toro ino amëd and gë ayem aŷ. ¹⁹ Bakey baŷo, bakey band toro itëm ex. Elod ga ri ko Kaxanu ngwën in ala ax wat na toro indako rako in, bëte toro indako rako din ax gi na. ²⁰ Kido Axwën an axo bašëta bana bakey band toro baŷo, ala gabatak ax pex dona. Barikan abašëta bašëta ko në end bela bër yata këbi, në end bër fit këbi gër ebar ro. ²¹ Awa angëmëne ala exo canayaw do exo dend mënë mëŷ ex afexën an, wën këren mad na! Bëte ala exo canayaw exo dend fën exo afexën an, wën kërëno kwëtað na! ²² Moñëmb këni ŷëmb bëfexën bënëgwëš bën. Bëte moñëmb këni ŷëmb bëlaŵënel bënëgwëš bër kë šanayaw bën. Ari këni ŷana eni dind becarax, gë bërëcaxik enëbi nambelixën bela bën. Ata xali gë bër yata këbi Kaxanu ak, nambelidonëbi kido awënd wënd bax. ²³ Awa

wën titinayin ga nangën këmün ako gana-gana fo ðek beño. ²⁴ Gë bakey band toro baño, wur in ðek kë şamëðan. Eñan eñ ax yat na, bëte facaw in ax peş na. ²⁵ Ował oñ axwëcëtara kë ýana ex kwëcëtarawënd, ðek bebër gë panga gër orën bën kë sëngërebëtaraw. ²⁶ Amëd año këne watëgu wëno Asëñiŵ ar ala an ga këme şëlaw gë banar ban, gë panga itëm do gë ðek enjaran endam eñ. ²⁷ Ata mëni ðawën omeleka odam ok eni ye: oko apën-eñan, oko acëla-eñan, oko ambataş, oko ambëtëb. Mondako këne barënëgu ðek bela bër yata këmëni bën elod gër ed sëlëk ebar, do gër ed sëlëk orën.

²⁸ «Er këmün sëyalind ijo, pënileñun gë apënëtal and andan añ. And kë şosënd ofini añ do and kë nëtënd opat añ, wën anang kë nangënd mëne ecaşa el ðam ex. ²⁹ Awa andamat fo ex, sam en watënd betëm bend fel këmün beño ga kë hatëgu, nangin mëne ðam ex me bakaw wëno Asëñiŵ ar ala an. Anëka sëkaw këme xali gër ebët. ³⁰ Dal in këmün felënd, wën an nemira na pere ex ñataxënëgu ðek beño. ³¹ Orën ol aşapër kë şapër do ebar el ayëcar kë yëcar. Barikan eyeyan edam el din ir din kë bayi.

³² «Akey añ do gë apëxëd and kë hatëgu beño añ, Faba gabat nangëk. Omeleka od yañ gër orën ok ani nang ex na, bëte wëno Asëñiŵ ar ala an ame nang ex na. ³³ Mëñ ex wën titinayin, perënayin do en calend gayikako an nang ex na niye kë hi beño. ³⁴ Er kë hi ang endey end ala seb këbi bëriyenin bën gër iciŵ indexëm fo. Ga ye ko kwël ðamana angol and caw. Ala

kala sebënan këno or gapak or ko ýana exo diyenixënënd, do fel këno anëkona ar ebët an kërexo nambinand na. ³⁵ Këren nambinand na gayikako an nang ex na nand ko ßakaw axwën iciw̃ na: ßamat exo ñatëgu genëka, ßamat emëd ekarëk el, ßamat and këni yatand ošare añ, ßamat gëbër. ³⁶ Mëñ ex kemënayin këdi këmun fënga ga rašëra këñun and këme ñatëgu amëd and ßayik an yëla bana añ. ³⁷ Er fel këmun ijo, ßela dëk këmëni felënd: Perënayin!»

14

End edaw̃ ed Yesu eñ

¹ Bakey ßaki fo ßayi bax ebi ñat Bëšëwif ßën Ofëna or Apexa ol, do gë or mburu ind gë lewir këm ol. Ata ßëšadfaxan ßëlëngw ßën, gë ßëšalen ßën, këni šaland osit or eno tëraxën Yesu ol do eno dawaxën. ² Are bani rend: «Kërenëno tëraye na dë yatir ofëna këdi kë wonjo do enëbo mereli ßela ßën.»

End šëlakun ir angiri eñ

³ Amëd año hi baxo Yesu gër ingol ind Betani, gër iciw̃ ind Simon, ar gë ameỹ an. Ayambëra baxo yambërand lëf ga lilëgu ko asoxari. Šëlakun ir ekañ ed alëbatër ir gë angiri lëkayaw baxo. Angiri ijo gë opëtëfët od atëx and këni wacënd nar ßar bani do xem bax mbañ akanji añ. Asoxari ajo, ga fodët ko na šëlakun in, xoš këno Yesu gë angiri in gër gaf. ⁴ Ata xoñën këno ßërëmar do këni nëkënëkarënd: «Inëwa nëxenaxën ko angiri ijo? ⁵ Axor xor doxo exo pan angiri ijo ßatama okeme otas ašand do kodí

in ebi yëlëra bëxaÿënaxik bën.» Mondako bano renarand asoxari an. ⁶ Barikan Yesu re ko: «Wën tebino de. Inewã këno hëbandëraxënënd? An nang ex na nde enjekax rin ke? ⁷ Gayikako din gë bëxaÿënaxik bën hi kën axor kën xor enëfi din enjekax nand këñun ÿandi yo, bari wëno ame bayi na din gë wën. ⁸ Er xor ko exe din in ri ko. Gana gana fo xoş ko angiri in gër eman endam damana ene mëxwëtaxën gër ÿeg. ⁹ Dal in këmun felënd, gër ed këni femëra yo bela Atëfëtan andam añ gër ngwën ro, areya këni ÿana eni deyand bëte er rin ke asoxari ajo in. Mondako këno ÿana eno kwitaxënënd.»

End njifa ind Yuda eñ

¹⁰ Yuda Isëkariyot, asëfan ar Yesu hi baxo, ang hi bani bësëfan epëxw gë bëxi ak. Mëñ ye bax gër bësädaxan bëlëngw wëlërëgu këni ang këbi rëca eno tëraxën Yesu ak. ¹¹ Ado gë onënga fo baxët bano do fëna bani mëne kodï këno yël. Elod amëd año baxo şaland Yuda nand kë ÿap ebi tëran Yesu na.

End ecomar emënëk eñ

¹² Yatijo bax akey añanar and bani yambënd Bëşëwif mburu ind gë lewir këm añ. Bëte yatijo fo banëfi haşënd opeÿ od şadaxa ir Apexa ok. Bësëfan bën wëka këno Yesu: «Feye wa ÿandi ki ey yambëra ecomar ed Ofëna or apexa el? Pelëlëbo mëñ këmi ye mi cemërax?» ¹³ Na lawën këbi bësëfan bëxi, re ko: «Yeyin gër angol. Ata këno sëk asoşan ar lëbinak epeya ed gë men, tēfayino. ¹⁴ Gër ed ko lil, wën bëte dīlidën eno pel axwën iciw an mëne wëno Asëyali arewën

an wëkak: “Feye ex wa aciw̃ and gër ed këmi yambëra ecemar ed Ofëna or apexa el wëno gë bësëfan bëram aŋ?” ¹⁵ Ata këjun w̃asin aciw̃ and yaŋ gër ed xwëtëra ko beÿ ðek. Fën kën šemërax ecemar ed Ofëna or apexa el.» ¹⁶ Ga ye këni bësëfan bëxi bëjo ðat këni gër angol. Sëkëx këni beÿ bën ang fel babi ak do šemërax këni ed Ofëna or apexa el.

¹⁷ Apenëka aŋ, Yesu gë bësëfan epëxw gë bëxi bën ðatëgu këni na. ¹⁸ Ga yëpara këni eni yambëra, Yesu re ko: «Dal in këmun felënd, gër ed këne yambërande ro dëŋ hi ko ar enga endewën ar ke lëxw an.» ¹⁹ Ga šaminara këni bësëfan bën, këno wëkand abat abat: «Wëno nde ex?» ²⁰ Yaka këbi: «Ang hi kën epëxw gë bëxi ak, ar kë xacand në edëyamb edebat gë wëno hi ko. ²¹ Dal ex wëno Asëniw̃ ar ala an ašës këme šës ang yëgw këni endam ak. Barikan, eñëŋenax etëm këŋo hi ar ke lëxw an. Er saxëdoŋo mëŋ këreno dëw̃ dona.»

²² And bani yambërand aŋ, Yesu wëd ko aton and mburu, šëkwa këŋo Kaxanu do hëbëndër ko. Ga yël këbi bësëfan bën, re ko: «Cetërin mburu iŋo, eman endam eŋ ex!» ²³ Wëd ko bëte andëmba and gë ngoy aŋ, ga šëkwa këŋo Kaxanu yël këbi do yëlar këni bën ðek. ²⁴ Aŋo re ko: «Ngoy ind šëb kën iŋo ex, ošat oram oŋ! Ošat oŋo kë šar eni cotaxën bela bëranjëm eter ed din gë Kaxanu el. ²⁵ Dal in këmun felënd, doro këme feland ngoy iŋ xali yatir këme šëb ingašax iŋ gër owun or Kaxanu.»

²⁶ Yesu gë bësëfan bën, ga yëwëra këni na od Calemoñëw̃ ok, ye këni kwël gër etënd ed

gë bañarëka. ²⁷ Ata re ko Yesu: «Wën dek kë şapër ene teb gabat, ang yëgw ko alawënel ak: “And këno law axadac aŋ, oyel ol eni capër✧.” ²⁸ Barikan and këme xani gër ecës aŋ, gër ebar ed Galile këme yed mun cënix.» ²⁹ Ata re ko Piyer: «Ado eni capër bëjo dek wëno ami teb na!» ³⁰ Yesu yaka këŋo: «Dal in këmi felënd doro gëmëd damana exo yata baki ecare el, wëj anëka këye yaxëta batas.» ³¹ Barikan Piyer re ko bëte: «Ado ex gido alaw këni law gë wëno ak kënebo law, din ami yaxëta na.» Ata soşanara këni bësëfan bën dek mondako.

End gër Getësemani eŋ

³² Ga hat këni gër ed bani wacënd Getësemani, Yesu fel këbi bësëfan bërexëm bën: «Cëniyine ro me nacëta me calew!» ³³ Wac këbi Piyer, gë Şak do gë Şaŋ eno daŋëta. Ga hi këŋo ñar eman eŋ, lëbëk anjiy atëm gër emëkw edexëm. ³⁴ Fel këbi bësëfan bën: «Yomb iram in şaminak, ecës fo bayi ke. Cëniyine ro, barikan këreŋun daş na de!» ³⁵ And nacëta ko aŋ, foxi ko. Rën ko eyiy el nêş gër ebar do ko şalend. Ga këŋo xara Kaxanu, eŋo pangacën apëxëd and toro aŋo kido awënd wëndëk. ³⁶ Ga ko şale, ko rend: «Faba, wëj xorëk ey di beÿ dek, pangacënele toro ind kërexe wëcan iŋo. Barikan dil de ang yandi ki wëj ak, ax gi ex na ang yandi ke wëno ak.» ³⁷ Ga baka ko gër ed sebëgu babi Piyer, gë Şak do gë Şaŋ, sëk këbi ga këbi raş. Re këŋo Piyer: «Oko Şimon, në edaş exi de. Apëxëd amat and riw këme aŋo nde wëj ay kor ex na

✧ 14:27 14.27 Sakari 13.7

exi per? ³⁸ Perënyayin en calexën këdi këḡun naḡëta. Ala an gër onden këno ḡandind exo di er ḡapan këḡo Kaxanu in. Bari në end oḡandi od eman na ko sëkwanaxënënd.» ³⁹ Ga nacëta ko gacëxe Yesu ko šalexënd ang šale baxo aḡanar ak. ⁴⁰ Bakaw ko akinëm, sëk këbi gašëxe Piyer gë bošandaḡ ga këni xond, eni këḡëtayin dëḡ bani sëkwanënd. Ga nëngëtara këni, ani nang bana mondake këno yaka Yesu. ⁴¹ And bakaw ko atasën aḡ, re ko: «Wën dašëraraleḡun, do teyëtayin. Dek ex! Anëka ḡatëḡuk apëxëd and këne sëra wëno Asëḡiḡ ar ala aḡ do ene dëxw gër otaxan od bëḡwendëran. ⁴² Kaniyin ene yeye! Asošan ar ke lëxw an në etëkaw exel!»

End etëra ed Yesu eḡ

⁴³ Në yeyan bayi baxo Yesu ga ḡatëḡu ko Yuda, asëfan arexëm abat ang ebani epëxw gë bëxi ak. Mëḡ lëḡweliw babi amëxwër and bër ḡëlaraw bax: bëḡo oduxuma, bëḡo okwëlekwële. Bëšadaxan bëlëḡw bën, gë bëšalen bën, do gë bëxarëk bër Bëšëwif bën lawënëḡu babi eno tëra Yesu. ⁴⁴ Ar baḡo lëxwënd an nanganëme ijo fel babi: «Ar këmo ḡëga an, mëḡ ex, tërayino eno mëla do eno dëkayax aye.» ⁴⁵ Ataḡ ga ḡatëḡu ko gër Yesu, Yuda re ko: «Asëyali, ata ḡëga këḡo.» ⁴⁶ Bër lëḡwënëḡu babi bën ḡëlën këno Yesu, sëra bën. ⁴⁷ Ata asëfan abat regëḡu ko duxuma, saḡ ko bad anëf and xadëp ir ašadaxan alëḡw aḡ. ⁴⁸ Ata re ko Yesu: «Wëno arek nde hi këme er yow kën ene tëra gë oduxuma do gë okwëlekwële? ⁴⁹ Key yo key ga bane xetand wa do bamun sëyalirand

gër yangana ir Aciw̃ and Kaxanu, bari ane tëra bana. Barikan gërëgako anëka kën ñatand er rek Oñëgw Omënëk in.» ⁵⁰ Ata bësëfan bën ðek şapëran këno Yesu do hërëra këni. ⁵¹ Şambenjar baŋo sëfand Yesu, ga şeraya ko gë anjëm fo. Ga sëra këno, ⁵² nëyëtëra ko, sebën këbi anjëm aŋ and şeraya baxo aŋ, hër ko tëb gë eman eŋ.

End Yesu do gë bëxiti eŋ

⁵³ Bër sëra baŋo Yesu bën wëla këno gër iciw̃ ind aşadaxan alëngw, gër ed barërëgu bani ðek bëşadaxan bëlëngw bën, gë bëxarëk bër Bëşëwif bën do gë bëşalen bën. ⁵⁴ Ata Piyer këbi sëfand nacët ako xali ñat ko lëf gër yangana ir aşadaxan alëngw. Ga yëpa këni gë bënëkona bën, ko yesand xodux ol. ⁵⁵ Bëşadaxan bëlëngw bën, gë Amara and bëxarëk bër Bëşëwif aŋ ðek bani şaland amëd aŋo osede or këno nagaşanaxën Yesu exo gixën ar edaw̃; bari yowëỹ abani şot na. ⁵⁶ Gayikwa bëranjëm bax reyand osede or ebax enëgwëş or këno nëpaxën Yesu. Barikan anëgwëşëtëndër bani nëgwëşëtërend. ⁵⁷ Bërëmar and këni xani aŋ eni dend: ⁵⁸ «Biyi awël wël këmo ga ko re: “Wëno ayam këme yam Aciw̃ and Kaxanu aŋ, do and kë ri bakey batas aŋ me kanin acëxen, and ani bay na bela”.» ⁵⁹ Bëte gër endey eŋo dëŋ, anëgwëşëtëndër bani nëgwëşëtërend osede orebën ol. ⁶⁰ Ata xani ko aşadaxan alëngw an, xwëşa ko mërëxand gër Amara do wëka këŋo Yesu: «Ba yowëỹ ay yaka na nde? Ay wëlënd na nde ang këni nagaşandërand ak?» ⁶¹ Yesu xor ko yem. Aşadaxan alëngw an wëka këŋo gaşëxe: «Ba

wěj nde ex Afexën an, Asëñiŵ ar Kaxanu ir këmo šalend biyi an?» ⁶² Aŋo yaka ko Yesu: «Iyo, ata go dëŋ ex. Wën awat këne wat wëno Asëñiŵ ar ala an ga ýëpa këme gand liŵ ir Ar gë panga ðek an. Bëte awat këne wat ga këme šëlaw gë baŋar band gër orën baŋ.» ⁶³ Ga logën këŋo na, ašadaxan alëngw an űesëra ko baŋjëm bandexëm baŋ do ko rend: «Otede nde bayik na enëbe wële? ⁶⁴ Awël wël kën ang šir këŋo Kaxanu ak. End fe wëndan këŋun?» Ata bën ðek nöp këno do këni rend mëne Yesu ar edawë ex. ⁶⁵ Ata bërëmar kwël na fo ýana këni motëpan Yesu. Bëjo eno kap gë anjëm gër dëxas eno bëŋaxën. And këno wëŋ aŋ, eno mëka: «Cakil ba noýo wëŋ ki!» And fim këno gand bënëkona bër Aciŵ and Kaxanu aŋ xanax këno gë bacënen.

End eyaxëta ed Piyer eŋ

⁶⁶ Amëd aŋo Piyer, gër ed ýëpa baxo bayi baxo gëð gër yangana ir ašadaxan alëngw. Yow ko endënaŵ end bax riyenind na. ⁶⁷ Wat këŋo Piyer ga ko yesa, nëkon këŋo aye gër dëxas, re ko: «Wěj bëte enga emat hi kën gë Yesu Ibënasaret.» ⁶⁸ Ata Piyer ga ko yax ko rend: «Wëno ado ame nang ex na, axe pëni ex na dëŋ er këy rend in.» Ga yaka ko mondako kwël šan ko, do ye ko gër yangana ir lëf. Ata amëd aŋo yata ko ecare el. ⁶⁹ Endënaŵ eŋ ga wat këŋo gašëxe këbi felënd bër hi bax na bën: «Ajo ar enga emat gë Yesu exo.» Piyer yax ko gašëxe. ⁷⁰ Ga nëkak təkër, bër wël baŋo endënaŵ bën re këno bëte Piyer: «Dal ex, wěj ar enga eŋo hi këy gayikako Abëgalile hi këy!» ⁷¹ Aŋo yašar ko mo

njašar Piyer: «Angëmëne anang nang këmo ala ajo, corëlexe Kaxanu.» ⁷² Ataŋ ecare el yata ko akinëm, Piyer xwita ko ang fel baŋo Yesu ak: «Damana exo yata baki ecare el, wëj anëka këye yaxëta batas!» Ata ga šan ko na, ko sesëxënd.

15

End Yesu do gë Pilat eŋ

¹ Mopëd gëbër, bëšadaxan bëlëngw bën, gë bëxarëk bën do gë bëšalen bën yëpaxën këni end Yesu eŋ. Amara aŋ ðek barërëgu bani. Ga xap këno na Yesu, wëla këno eno ðëxwëx gër Pilat. ² Ga űateli këno, Pilat wëka këŋo Yesu: «Wëj nde ex emun end Bëšëwif eŋ?» Yaka ko: «Iyo go dëŋ ex!» ³ Ata na këno nëgwëšandërand bendanjëm bëšadaxan bëlëngw bën. ⁴ Pilat wëka këŋo gašëxe: «Ba yoweÿ ay yaka na nde? Ay wëlënd na nde ðek bend këni nagašanënd beŋ?» ⁵ Barikan Yesu gematak axo yaka bana. Eŋo šaran baŋo Pilat.

End eðaŵ ed Yesu eŋ

⁶ Ofëna or Apexa kala, Pilat asebët baŋo sebëtënd andepëra amat, ar këno yata Bëšëwif an. ⁷ Andepëra hi baxëna and bano wacënd Barabas. Gë bošandaŵ wëreli banëbi bëlëngw bëliyer bën xali laŵ këno ala, ga wonjok angol aŋ. ⁸ Ga ye këni amëxwër and Bëšëwif aŋ yaŋ gër eyang ed Pilat, wëka këno eŋo tebët ar epëra abat ang wëren babi ak. ⁹ Ata wëka këbi Pilat: «Yandi këŋun nde motebët emun end Bëšëwif eŋ?» ¹⁰ Mama wëka babi mondako ga

nang baxo mène bêsadaxan bëlëngw bën nê end oyakëraxi lëxwaxën bano Yesu. ¹¹ Barikan bêsadaxan bëlëngw bën fel kënëbi amëxwër aṅ eno nēyali Pilat eṅo tebët Barabas. ¹² Ata Pilat wëka këbi gašëxe: «Mondake yandi këṅun mo di ar këno rend wën emun end Bëšëwif exo an?» ¹³ Yaka këni šor: «Pikalo! Pikalo!» ¹⁴ Pilat wëka këbi bëte: «Inewā wën ko?» Aṅo xeṽ këni kaš-kaš: «Pikalo, Pikalo maḅ nê osëx!» ¹⁵ Ga yandi këṅo eni ṅan endexëm eṅ, Pilat sebët këṅo Barabas. Seb këbi ocoroda ok eno cewëra xali Yesu damana eno mëlaxën gër ed këno fikax.

¹⁶ Ocoroda ok šonjorëra këno Yesu xali lëf gër yangana ir aciṽ and kiti, do wăcërëgu këni đek enga eṅ. ¹⁷ Ga šud këno ocud ombarax, fug këno odëmbën gër gaf ang ekamote ed emun fo. ¹⁸ Ata yana këni këno šëmand: Ake wa bayi këy wëj emun end Bëšëwif eṅ? ¹⁹ And këno rang gë ošët aṅ, eno tēpan do eni poxi gër lëngw irexëm eyiṽ el ṅëš gër ebar. ²⁰ And fed këbi enarëndëra ed Yesu aṅ, šudët këno ocud ombarax eṅ. Wăš këno banjëm bandexëm baṅ do wëla këno eno pikax gër kërëwa.

End Yesu mopika gër kërëwa eṅ

²¹ Ocoroda ok ga këno wëla Yesu, fed këni gë Simon Ibësiren, sëm ir Alekësandër do gë Rufos, ga hiw ko gër ošënga. Ata nēyali këno exo đëbina kërëwa ir Yešu in. ²² Na wëla këno yaṅ gër itënd ind bani wăcënd Golëgota mène ngëṅ «Itënd ind ang egor». ²³ Yël këno exo ceb ngoy ind bar bani gë bëšan bër këni wăcënd mir bën. Barikan Yesu hëp ko exo ceb. ²⁴ Ga fika këno gër kërëwa, šetër këni banjëm bandexëm

banj. Wed ko šoroda ibat and ri kēni bēñak aņ. ²⁵ Apëxëd anaxën and gëbër aņ ñat bax and fika kēno Yesu aņ. ²⁶ End laŵaxën bano eņ yëgw bani nē ingomb gomb do fikali bani yaņ gër kërëwa: «Emun end Bêšëwif exo.» ²⁷ Bërek bëxeÿax bëxi fika banëbi gë Yesu: abat gand liŵ, ajo gand šame. ²⁸ [Mondako ñata bax er rek Oñëgw Omënëk in: Mërëxand ir bëwendëran xwët bano.] ²⁹ Ata kēno širënd Yesu bela bër bax xucarand ler na bën. Sam eni këmëyëtarara eni de: «Xey ax gi ex na nde wëj bax rend ayam këy yam Aciw and Kaxanu aņ do ey kanin and ri bakey batas aņ? ³⁰ Awa doru pexënyal gë andey do pedaw gër kërëwa!» ³¹ Alêš bano lëšënd bën bëte bësadaxan bëlëngw bën do gë bëšalen bën do bani rend: «Oko, mën ga babi fexën wa bela bën do ko sëkwanënd exo pexënaya. ³² Awa Kërisët, emun end Isërayel eņ, pedawëlexo gërëgako gër kërëwa, enëjo wataxëne do enëjo kwëtaxëne!» Ašir bano širënd bëte bërek bër fika banëbi gë mën bën.

End ecës ed Yesu eņ

³³ Ga ñatëk eñan eņ keņ gër gaf, šamëdanëk dek ebar el xali šapëxëd batas gë apenëka aņ. ³⁴ Amëd aņo xeÿ ko Yesu: «Eloyi, Eloyi, lama sabatani?» Mëne ngëj: Kaxanu Axwën aram, Kaxanu Axwën aram, inewā yaņëtaxën këye? ³⁵ Ga wël kēno bër hi bax na bën kēni rend: «Baxëtino ga këjo wacënd alawënel Eli.» ³⁶ Ata hërën ko abat er ñalu-ñalu, yëmb ko gër ngoy ijerëk, ga fiš ko nē ošët, yën ko xali gër etëÿ ed Yesu exo yušaxën, do ko rend: «Tebino de

ene wate ba Eli ayow ko yow eño pedaliw.»
³⁷ Barikan, año xeŷ ko gašëxe, kwël Yesu xoti ko.
³⁸ Ata anjëm amëgax and bax wedïnd lëngwe ir Aciw̃ and Kaxanu in, ñesik cangët elod yaŋ xali gëd. ³⁹ Alëngw ar ocorođa an, ar xwëša baxo ler gër ed fika këno Yesu an, ga wat ko ang xoti ko ak, re ko: «Enimin, ala ajo Asëñiŵ ar Kaxanu ebaxo!» ⁴⁰ Enga end bësoxari xwëšara bax na nacët ako do këno nëkonënd Yesu. Er ebani: Mari Madëlen, gë Mari nëm ir Šak ibeja do gë Yose, do gë Salome. ⁴¹ Bën ex bësoxari bër sëfaw baño Yesu elod gër ebar ed Galile do bano rëcarand. Na fo bani bête bësoxari bëšëxe bër xaniw bax gër Yerusalem.

End Yesu gër ŷeg eŋ

⁴² Yatir arajëma, and genëka aŋ, bani xëñëmand akey and eteyëta aŋ. ⁴³ Ata ñatëgu ko na, Yosef Ibarimate. Mëŋ ar gapak ebaxo gër Amara and bëlëngw bër Bëšëwif. Ašëni baxo šëninind bête owun or Kaxanu ol. Ga xapina ko, ye ko gër Pilat exo mëkaw eño maš eman end Yesu eŋ. ⁴⁴ Pilat šaran këño xali ga wël ko mëne anëka xor këño Yesu. Ga w̃ac këño alëngw ar ocorođa an, w̃ëka këño ba elod anëka fo xoti ko. ⁴⁵ Alëngw ar ocorođa an felëra këño na dek. Ata Pilat w̃aš këño Yosef eman end Yesu eŋ. ⁴⁶ Yosef yëcëgu ko këpas. Fedali ko eman end Yesu eŋ gër ed fika bano. Ga fëlëra këño gë këpas in, w̃ëxëta këño lëf në ŷeg ir fës bani gër aparëfac ang oxel fo do fëŋ ko lilaya in gë angaŷ atëm. ⁴⁷ Ata Mari Madëlen do gë Mari, nëm ir Šak ibeja do gë Yose këni nëkonënd gër ed w̃ëxwëta këno.

16

End ekani ed gër ecës eŋ

¹ And xucak akey and eteyëta aŋ, Mari Madëlen, gë Mari nëm ir Şak ibeja do gë Salome yëcëgu këni ogu onëngax ond eni koşaxën eman end Yesu eŋ. ² Yatir oganjar, akey aŋanar and loxo aŋ, mopëd gëbër, ĥat këni gër ŷeg ga kë fënëgu eñan eŋ. ³ Ata këni wëkarënd: «Noŷo këbo rëxëtën angaŷ and gër lilaya ir ŷeg aŋ.» ⁴ Ga rënëta këni, wat këni angaŷ aŋ ga weditak. ⁵ Lil këni gër ŷeg, sëk këno moñëpa gand liw şambenjar ir gë acud apeşax. Ata şëg këbi benjëw beŋ ga xurik anjiŷ aŋ. ⁶ Ata re ko şambenjar in: «Wën këren yëdara na! Ax gi ex na nde Yesu Ibënasaret, ar fika bano an këno şaland? Anëka xani ko gër ecës, axo bo ex na ro. Nëkoyin wa gër ed xwët bano. ⁷ Barikan yeyin enëbi pelëx bësëfan bërëxëm bën do gë Piyer mëne anëka lëngwa ko gër ebar ed Galile. Fën këno watëx ang fel baŋun ak.» ⁸ Ata şan këni, nacëta këni caw ŷeg in gë ongër fo, do këbi rëgënëraxënd anjiŷ aŋ. Ga xap këbi anjiŷ aŋ, ala ano pel bana ŷoweŷ.

⁹ [Yesu ga xani ko gër ecës mopëd gëbër yatir oganjar, akey aŋanar and loxo aŋ, şanayaxën këno pere Mari Madëlen, asoxari ar nęcëtën baŋo bangoc bañëjënax banjongëbaki an. ¹⁰ Mari Madëlen ye ko ebi pelëx bër enga endexëm bën, gër ed bani renitarand, gër ed bani sesërand. ¹¹ And wël këno ga ko reya mëne Yesu abëngw exo do mëne awat wat këno aŋ, ani ma bana. ¹² Ga xucak eŋo, Yesu şanayaxën këbi

mëŋ dëŋ gë ola ošëxe bësëfan bëxi ga këni nëca. ¹³ Ata wërëšëta këni enëbi tëfëtanëx bošandaŵ, bari bën bëte anëbi kwëta bana. ¹⁴ Ata Yesu šanayaxën këbi bësëfan epëxw gabat bën gër ed bani yambërand. Arexëra rexëra babi mbaŋ në end oŋëpëgënan odebën eŋ, do gë në end emëš ende bën eŋ, gayik anëbi kwëta bana bër wat baŋo ang nëngëta ko bën.

¹⁵ Ata na re ko Yesu: «Yeyin ngwën in dëk en pemërand Atëfëtan aŋ gër bëla dëk. ¹⁶ Ar kë ŵa yo do eno buyi, afex ko fex, bari ar kë fiëp an, axiti këno xiti. ¹⁷ Awa becarax beŋo këni ŷana eni dind bër kë ŵa endam bën: Gë oŵac oram ol kënëbi ŷana enëbi nëcëtënd bangoc bañëŋënax baŋ, oyeyan oxašax këni ŷana eni yeyanënd. ¹⁸ Asëra kënëbi ŷana enëbi tërand bandën. Ado eni ceb er ebax ebi daŵ in, ŷowëŷ abi gi na. Añëmba kënëbi ŷana enëbi fiëmband bëšëxwëra bën eni pakaxën.» ¹⁹ Axwën Yesu, ga felëra këbi na mondako, šëg ko kwël yaŋ gër orën do ŷëpax ko gand liŵ ir Kaxanu. ²⁰ Bësëfan bën yexëra këni eni pemëra gër ed ex yo. Axwën Yesu ko riyenind gë bën, ata gë becarax bend bani rind beŋ babi ŵasinënd bëla bën mënë dal këni reyand].

Oniyan
Oniyan: Oniyan (New Testament+)

copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Oniyan)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

8b7902f3-5e35-5b89-86b2-c6da1be458b9